

Тетяна Фролова

*Коли ти
навчився
читати*

Оповідання для дітей

Видавництво “Край”
Львів
2004

ББК ІІ5/2=Ук/7-65я44У

УДК 821.161.2-1

Ф-91

Нова книжечка для дітей відомої української поетеси Тетяни Фролової „Коли ти навчився читати” – це десять талановито написаних цікавих оповідань з елементами казки про внутрішній світ дитини, маленьких скривдженіх тварин, про довколишній колорит буття. У кількох творах оповідачами виступають маленькі герої, а то й коти. Своєрідно описано дитячі спостереження, переживання, роздуми та милосердя. Кожен твір просякнутий душевним теплом авторки, любов'ю до дітей, материнським тонким розумінням психології, уподобань, мислення і віри дітей в добро. Оповідання вчать бути щирими, отікунами над слабими та помічниками батькам. У кожній розповіді присутня висока мораль, гуманізм, благородство, вони виховують любов до людей, жалість та співчуття до тварин.

Для маленьких дошкільнят та школяріків.

Авторська редакція

Ф 480364014-262
2004 Без оголошення

ISBN 966-547-039-6

© Тетяна Фролова,
2004

ХТО БУДИТЬ ПІВНИКА

- Мамо, а хто будить сонце? Ну... як воно знає, коли йому вставати?

- Сонце будить наш півник.

- А півника хто?

Петрик дуже любив ставити мамі безліч запитань, аж мама часом губилася, що відповісти своєму розумному сину. От і тепер... Петрик знову повторив своє запитання.

- Мамо, то хто ж будить нашого півника?

Мама засміялася:

- Час приходить – і півник починає співати.

І мама пішла поратись по господарству. А запитання так і роїлися в Петриковій голові.

- Приходить час, - подумав Петрик. – А як же він приходить?

І хлопчик уявляв собі, як дядечко Час підходить до їхнього курника і будить півника.

- Ні, щось тут не так. Де ж живе той дядечко Час? Звідки він приходить? Ага, у них у вітальні на стіні висить старовинний годинник. Колись мама Петрикові сказала, що цей годинник показує час. А ще він дзвонить: „Бам! Бам! Бам!”

– Це він також відбиває час. Ага, зрозуміло: дядечко Час живе у їхньому годиннику. І коли всі сплять, він тихенько виходить з годинника і йде до їхнього курника, щоб збудити півника. У хлопчика аж подих перехопило.

- От, якби побачити, як дядечко Час виходить з годинника. Спершу Петрик вирішив не спати всю ніч і таки підстежти дядечка Часа. Але з того нічого не вийшло: він просто не витримав і ганебно заснув, а коли прокинувся, то вже був день, і світило сонце, і півник ходив по дворі.

І Петрик придумав: він загляне у годинник, тільки краєм ока зазирне, щоб побачити того чарівного дядечка Часа.

- Він мабуть дуже маленький, - думав хлопчик.

- Бо як же інакше він помістився б у тому годиннику?..
А що коли він розсердиться?

І хлопчик уявив собі маленького сердитого вусаня:

- Ти чого це без дозволу заглядаєш у мій годинник? –
гукне він.

А вуса у нього стирчатимуть у різні боки, як годинникові
стрілки.

А Петрик йому скаже:

- Це наш годинник. Його ще мама моєї мами подарувала
колись своїй дочці, тобто моїй мамі, - і Петрик зовсім зап-
путався. Так дядечко Час нічого не зрозуміє.

Ні, він краще скаже:

- Дядечку Часе, вибачте мені, будь ласка, я тільки хотів
знати, хто будить нашого півника.

Петрик знов, що мама не дозволить зачіпати годинник, тому...
тому треба було просто вибрести час, коли мами не буде
вдома. А таке бувало часто. Бо Петрик вже великий, йому
вже аж п'ять років – ціла рука, якщо на пальцях показати.
Тому мама не боїться залишати його самого. Тільки неод-
мінно наказує:

- Гляди мені!

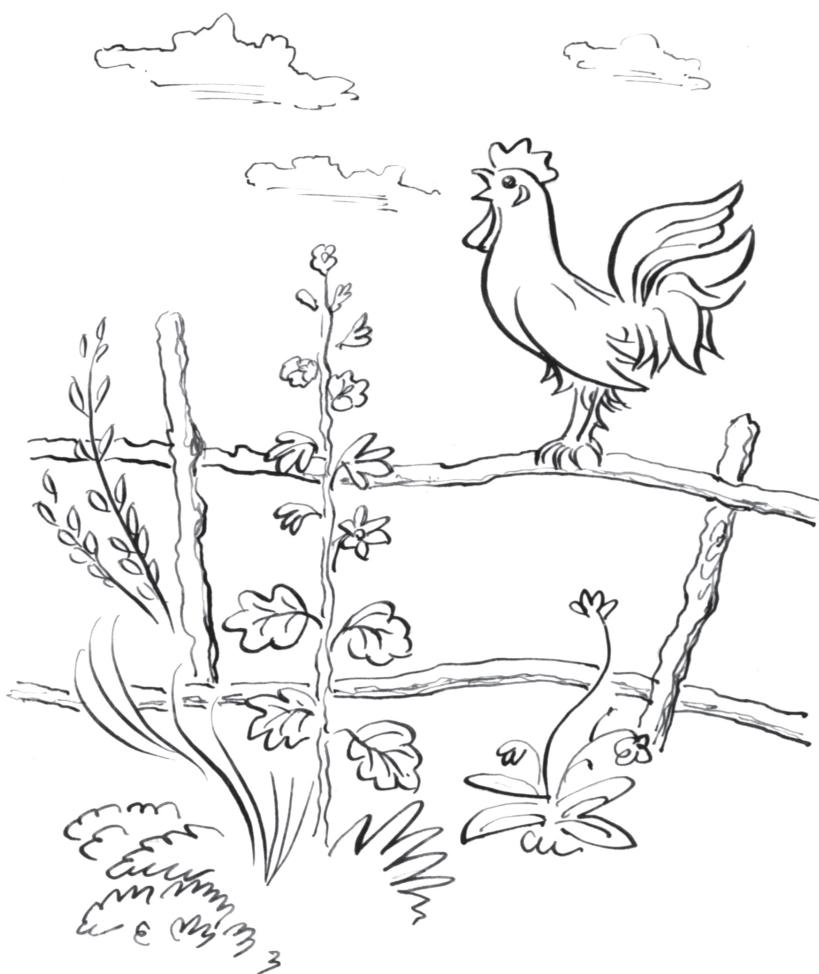
От і сьогодні...

- Петрику, тітка Дарина щось прихворіла. Я піду її про-
відати. А ти вдома побудеш. Я довго не буду. Добре?

- Добре, - зрадів хлопчик.

- Тільки ж гляди мені, - сказала мама і пішла.

Хлопчик ще трохи почекав: а раптом мама щось забула і
повернеться. Таке часом буває. Але мама не повернулася.
Серце у хлопчика забилося швидко-швидко. Ось зараз він
залізе на стіл... Але зняти годинника було нелегко: він був
досить важкий, та й високо було діставати. Довелося поста-
вити на стіл ще й стілець. Тепер... Петрик обома руками
взявся за годинник і зняв його зі стіни. Годинник був дуже
важкий. Хлопчик безпорадно стояв на стільці з годинником
в руках. Він не знов, як йому “без рук” злізти з того стільця.

Він ледве втримував годинник, бо був же таки ще малий. І сталося... Спершу на підлогу полетів годинник, а тоді вже Петрик зі своїм стільцем.

Коли мама повернулася, то ще здалеку зрозуміла, що щось трапилося. Заплаканий Петрик зустрічав її вже на подвір'ї.

- Що сталося? – злякано спитала мама. – Хто тебе набив?
- Ніхто, - хлипав Петрик.
- А гуля звідки? – відразу помітила мама велику гулю на лобі у сина.
- Це я сам...
- Сам собі гулю набив? – здивувалася мама.
- Ні, я впав... – хлипав Петрик. Мама подумала, що із-за тієї гулі хлопчик і плаче.
- Нічого, - пригорнула вона сплакану дитину. – До весілля заживе.
- Я не із-за гулі, - продовжував гірко плакати Петрик.
- А із-за чого? – мама уважно подивилася на сина. Він плакав гірко і невтішно.
- Із-за... завтра сонечко не прокинеться.
- Від плачу хлопчик не міг говорити. Мама розсердилась.
- Зараз же перстань плакати і розкажи мені про все, що трапилося.

Петрик витер сльози і пробував себе стримати.

- То чому завтра сонечко не прокинеться? – нагадала мама.

- Бо наш півник його не розбудить.
  - А що сталося з нашим півником?
  - Та з півником нічого, а от дядечко Час...
- І хлопчик знову хотів заплакати.
- Чекай, чекай, - зупинила мама, - не плач, а поясни гарненько... який дядечко?
  - Ну ... Дядечко Час, що приходить і будить нашого півника.
- Мама розвела руками:
- Нічого не розумію. Який дядечко Час?

- Ну ... той, що живе у нашому годиннику.
- То що сталося з дядечком Часом?
- Та з дядечком Часом, мабуть, нічого. А може ... Ой, а може йому швидку допомогу треба викликати?

Я й не подумав.

Мама занепокоїлась:

- Та розкажи мені все по порядку.
- І Петрик розповів мамі про пригоду з годинником.
- Мама зітхнула, погладила сина по голові і сказала:
- Ну й фантазер ти в мене! Не переживай, Час живе не в нашому годиннику.
  - А де? - оченята в хлопчика загорілися.
  - Живе всюди. Бо ж піvnів багато є, і всіх їх будити треба. Один би дядечко з тим би не впорався... А годинника шкода – гарний годинник був, старовинний... Ну, ходімо, подивимось, може ще його полагодити можна...

КОЛИ ГАСНУТЬ СВІЧКИ

Софійка була єдиною донечкою у тата і мами. Більше в неї не було нікого: ні братика, ні сестрички. Ще була бабуся Онися, але вона з ними не жила, а тільки час від часу приїжджала в гості і неодмінно привозила Софійці гостинці. Дівчинка дуже любила і маму, і тата, і бабусю, та все ж їй конче хотілося мати братика чи сестричку. І вона чіплялася з тим до татка з матусею:

- Ну, коли вже у мене буде братчик чи сестричка?

І мама або тато, посміхаючись, казали:

- От назбираємо грошей – тоді купимо. Ще трохи доведеться почекати. Вони думають, що Софійка маленька. А вона вже давно знає, що дітей не купують, а беруть в половому будинку. От Катрусина мама поїхала в полововий будинок – і привезла Сергійка. Маленький такий, кумедний, ручками, ніжками махає – так він бавиться. От би їм такого. Та тато з мамою чомусь не хочуть поїхати у той полововий будинок і взяти там дівчинку чи хлопчика. Не хочуть братчика чи сестричку – то хоча б їй кошенятко маленьке купили, пухнасте, хвостате. Воно б муркотіло, а Софійка його годувала б, бавилася б з ним.

- Мамо, ну купіть мені кошеня.

- Ні, донечко, за ним дивитися треба. А мені ніколи. Я так ледве встигаю.

- Я дивитимусь.

- Ні, Софійко, ні. Кошеня - це не іграшка.

- Сестричку не можна, братика не можна, кошеня не можна.

А що ж тоді можна?

- Он маєш скільки ляльок – от і бався. Хрещена недавно Барбі привезла – справжню. Ні в кого з дітей такої нема.

- Ви ж мені не дозволяєте її на вулицю виносити.

- Бо там ти її забрудниш.

- А Барбі хоче гуляти, як всі інші ляльки. Вона на мене ображається, що я її не беру.

Мама посміхнулася:

- Звідки ти знаєш, що вона ображається?

- А ... вона мені говорила.

- А хіба лялька вміє говорити?

- Ще й як вміє! Сплю я якось, а до мене підходить Барбі і каже: "Візьми мене на прогулянку. Ведмедик он який бруднуля, а ти його береш. Хіба ж він кращий за мене?" І заплакала.

- Ну, і фантазерка ти у мене, - засміялася Софійчина мама. – Все це тобі насnilося.

Дівчинка бавилася з ляльками, а в її мріях жило кошеня

– маленьке, хвостате, справжнє. Бо лялька що? Посадиш – сидить, покладеш – лежить. Хіба що порозмовляти можна, міняючи голос, за себе і за ляльку. Ну, скажімо, так:

- Ти чому це сіла за стіл з немитими руками? Ану, швиденько іди та помий гарненько.

- Я мила, он ще не висохли навіть.

- То ти їх, певно, без мила мила.

І сама засміялася, повторюючи:

- Без мила мила, мила без мила.

От, якби кошеня ...

У Софійки незабаром день народження: їй виповниться аж шість років! Це більше, ніж пальців на одній руці. Дівчинка любила це свято. Мама одягне її нову сукню, пов'яже великого банта. Всі її вітатимуть, даруватимуть всякі іграшки і неодмінно цукерки. Цукерок у неї буде багато-багато. Всі їстимуть, всіх вона частуватиме – і ще залишаться. А ще мама спече величезного торта, а на ньому горітиме аж шість маленьких свічечок. Потім Софійка на них дмухатиме. Як дмухне – аж ті свічечки погаснуть. Це для того, щоб Софійчині бажання здійснилися. А може тоді у неї і кошеня буде? Та ні, звідки воно візьметься? А раптом десь візьметься ... І дівчинка з нетерпінням чекала свого свята. А коли чогось дуже чекаєш, тоді те "щось" дуже довго не приходить.

Але свято таки прийшло. Мама перед тим довго поралась

на кухні: щось там варила, смажила, пекла. Пахло так, що аж їсти захотілося. Софійка довго не могла заснути: все хотіла ранку дочекатися, а ранок все не приходив та й не приходив. А як тільки вона заснула, ранок відразу ж і прийшов, а з ним прийшло і Софійчине свято. Дівчинка відкрила очі і миттю зіскочила з ліжка.

- Ой! – скрикнула вона. В кімнаті стояв новенький триколісний велосипед.

- Мамо, тату! – гукнула дівчинка. І тут-таки до кімнати увійшли тато з мамою і якось так по-школярськи разом сказали:

- Вітаємо Тебе, донечко!

У їхній хаті поселилася радість.

Після полуночі почали сходитися гости. Їх зустрічала по-святочному прибрана Софійка, дуже серйозна і дуже доросла – всім відразу ставало зрозуміло, що їй вже шість років. Дехто приходив із своїми дітьми, і всі – з подарунками. Подарунки були чудові: тут і книжки, і фломастери, і справжня лялькова кухня, і навіть ще одна Барбі.

- Щось запізнюються наша бабуся, - стурбовано сказала мама.

- Може, з транспортом щось. Ти ж знаєш, як іноді буває, – розважливо заспокоїв її тато.

- Але ж гостям набридло чекати.

- Будемо сідати до столу. Вона нам вибачить.

У дітей був свій окремий столик. Спершу дорослі за ними слідкували, умовляли їх з'їсти то те, то інше. Але нарешті настала та мить, коли дорослі зовсім забули за дітей, і за іменинницею також. Вони голосно розмовляли, перебиваючи і не слухаючи одні одних. Діти позбувшись посиленої опіки дорослих, відчули себе вільніше, і їм стало зовсім весело. Вони бавилися новими іграшками, хтось розкладав залізницю і вже пустив по ній вагончик. Аж тут:

- Увага! А зараз – торт!

Це вже було цікаво. Цього разу торт був особливо гарний –

всі гості захоплено ахнули і відразу почали хвалити Софійчину маму, яка вона добра господиня. Софійка була з ними згідна. Її мама і справді добра господиня: он скільки всього приготувала. І смачно ж як. А який чудовий торт! Так і кортить вже його спробувати. Але ж Софійка – іменинниця! І чому її не хвалять? Похвалили трішки та й перестали. А тепер хвалять Софійчину маму. І дівчинка вже хотіла було образитися, але тут саме загорілися святкові свічки на великому триповерховому торті. Софійка стала на стілець, щоб бути вищою. Тепер треба добре дмухнути, щоб всі свічки разом погасли. Тоді ...

- О-о! – вигукнули всі гості і заплескали в долоні. Софійка таки погасила свої свічечки – всі разом. І тут подзванили у двері.

- Ще гості.

- Це бабуся! – радісно вигукнула Софійка і, зіскочивши зі стільця, побігла до дверей. Мама вже відчинила двері, і на порозі стояла бабуся Онися.

- Проходьте! Роздягайтесь! – запрошуvalа мама. А Софійка так їй зраділа, що забула і про подарунок. Але не забула бабуся.

- Вітаю тебе, онученько! – і пригорнула дівчинку до себе.

- А ось і подарунок. Тримай.

І протягнула Софійці коробку.

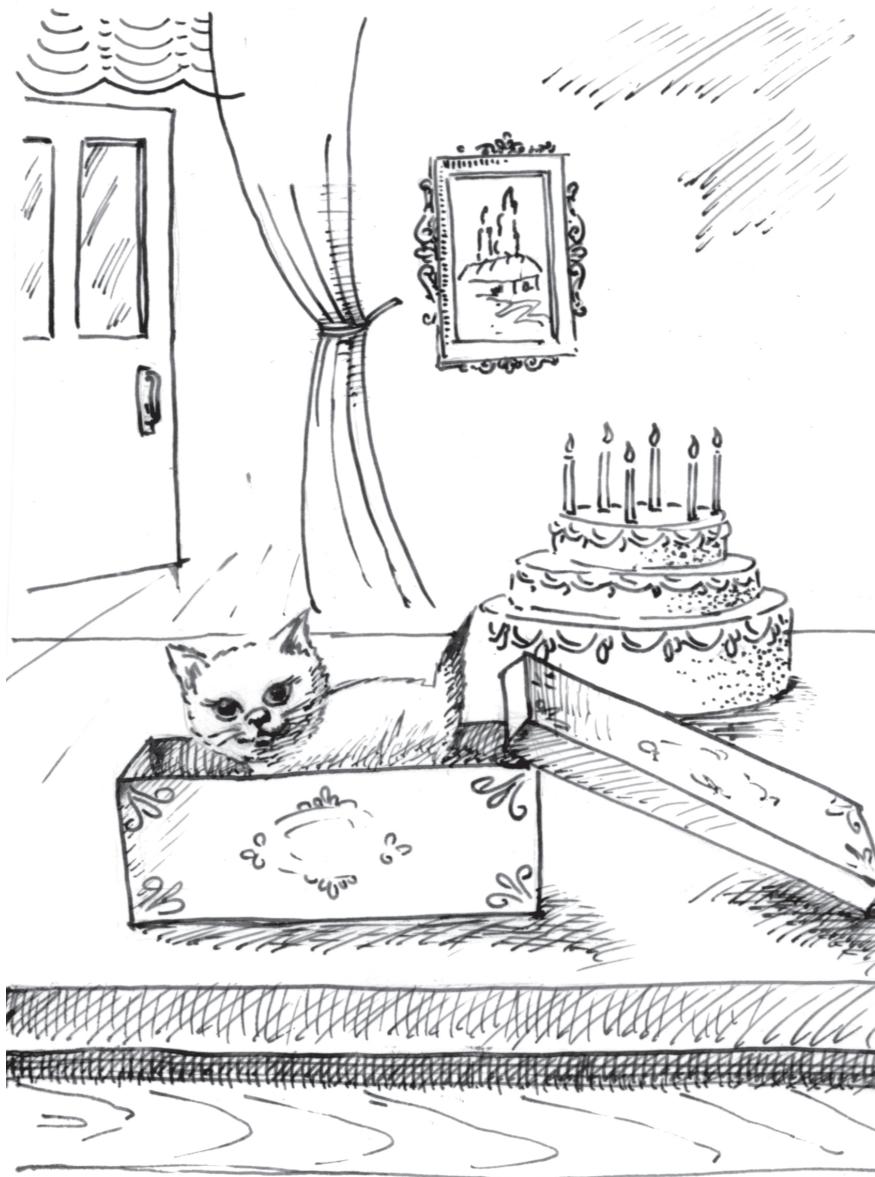
- Обережно.

- А що там?

А ви б не спітали? І вам би цікаво стало, що там, в тій коробці, в тій великій коробці. А там було ... кошеня! Софійка сама собі не повірила. Маленьке, попелясте, а лапки – немов у біlenьких панчішках. Дівчинка спершу подумала, що воно іграшкове. Лежало собі, скрутivшись клубочком і обгорнувшись хвостиком. Дівчинка легенько погладила його – і воно ... замуркотіло.

- Це Тимко, - сказала бабуся, - люби його.

- Я буду його любити, - сказала Софійка, пригортаючи

кошеня до себе. А потім підійшла до бабусі і тихенько спітала:

- Бабусю, а правда, що коли погасиш одним подихом іменинні свічки, то збудуться бажання?

- А ти як гадаєш?

- Правда! Це правда! Бо я так хотіла кошеня!

I Софійка подумала, але нікому не сказала, що наступного Дня народження, коли вона гаситиме свічки, то неодмінно загадає ще одне бажання ... I тоді в неї буде братчик чи сестричка ... Або і братчик, і сестричка – так буде краще...

ТРИКОЛІРНА МУРКА

Киця Мурка не мала зовсім ніякого дому: ні доброго, ні поганого, - ніякого. Де жила ? Де доведеться: то в підвалі якомусь переночую, то в комірчині якійсь хто-небудь зачинить. Кепсько без дому. І без господарів також зле. А хто ж її Муркою назаває, спитаєте, коли вона господарів не має ? Мурка й сама того гаразд не пам'ятає. Так, трішечки в пам'яті збереглося. Тоді вона була ще зовсім маленьким кошенятком. Ходила по двору і жалібно нявчала: їсти хотіла. Здається, саме тоді дівчинка Оксана взяла її на руки, приголубила і сказала:

- Киця, Мурочка, ти, мабуть, їсти хочеш.
- Дуже хочу, - хотіла сказати киця, але у неї вийшло тільки:
  - Няв !
  - Бідна моя ! Ти мене тут почекай, - сказала дівчинка, - тільки нікуди не йди. Чула ? Я зараз тобі щось винесу.
  - Оксана, зараз же кинь кота, - гримнула на дівчинку модно одягнена жінка.
  - Мамо, це не кіт. Це киця, Мурка. Вона триколірна. Такі киці приносять щастя.
  - Однаково. Кинь зараз же. Вона брудна.
  - Мамо, вона нічия. Вона їсти хоче.
  - Тим паче, що нічия. Кинь зараз же. Кому сказала ?
  - Ти чекай мене, Мурочко, - шепнула Оксанка і відпустила кошеня. З того часу киця й дізналася, що вона - Мурка.
  - Мамо, дай ключі, - попросила дівчинка.
  - Навіщо тобі ключі ?
  - Мені треба додому. На хвилинку. Я зараз вийду.

І дівчинка побігла до свого під'їзду. Мурка чекала її. Вона нікуди не спішила. А від Оксанки так смачно пахло. Тоді Мурка ще не знала, як називалося те, чим пахло від Оксанки, а тепер вже знає. Від Оксанки пахло котлетами. От чим !

Незабаром дівчинка повернулася. Вона віддала матері

ключі і покликала Мурку за ріг будинку.

- Киць-киць ! Ходи, маленька. Я тобі котлету принесла. Ти любиш котлету ? Ще б пак ! Мурка ще ніколи не їла такої смакоти.

А потім Оксанку знову покликала мама.

- Ти знову з тим брудним кошеням ? Кинь зараз же і ходімо додому - помиєш руки.

Мурці було образливо. Вона зовсім не була брудна. Кілька разів на день Мурка ретельно вимивалася своїм язиком. А хіба можна дорікати кішці, що в неї нема дому ? Мурка гарна киця - триколірна, пухнаста, навіть хвостик у неї має три кольори. Мала Оксанка - і та знає, що триколірна кішка - це на щастя. Іноді Мурка вибігала назустріч кому-небудь і жалібно просила:

- Ну візьміть мене собі. Я - триколірна. Візьміть мене собі на щастя.

Але люди чомусь ніяк не хотіли бути щасливими. І киця так і залишалася без свого дому. А їй так хотілося, набігавши, прийти до свого, хоч якого-небудь, дому. Їй хотілося, щоб господиня лагідно дорікнула:

- І де ти, Мурко, вештаєшся ? Вже давно пора вечеряти. І в Мурчину миску господиня щедро поклала б ... котлету. Таку, як тоді приносила дівчинка Оксанка. А потім їй наливали б теплого молока.

- Няв, - розмріялася Мурка - аж їсти захотілося. Та, мрій чи не мрій, ситою від того не станеш. Тільки ще більше їсти захочеться.

А Оксанка про Мурку не забувала. Час від часу вона щось їй виносила. Так, щоб мама не бачила. Бо Оксанчина мама, певно, не любила котів.

„І чого мене не любити ? - думала Мурка, - я - пухнаста, триколірна, вмію голосно муркотіти. Певно, хтось з моєї рідні був таки з породистих. Таку кішку не сором і до хати взяти”. Та Мурку ніхто чомусь до хати не брав.

Якось Оксанка запитала в однокласника Сергійка:

- Сергію, а в тебе вдома є киця ?
- Ні, нема, - розгубився хлопчик.
- І собаки нема ?
- І собаки також нема.
- Тоді тобі негайно треба завести кішку, - тоном виховательки сказала Оксанка.

- Ти любиш котів ? - запитала. Хоч для Оксанки то було смішне запитання, бо як можна було не любити котів ?

- Я ... не знаю, - знітився хлопчик. - Маюсь, люблю. Дівчинка підійшла ближче і тихенько сказала:

- Розумієш, - тут є киця, триколірна. Класна така. Розумієш, вона бездомна. Зараз ще нічого. А як прийде зима ? Уявляєш ?

Хлопчик уявляв. Ale до чого тут він тут він?

- A твоя мама любить котів ? Не знаєш ? - не вгамовувалась дівчинка.

- Не знаю. Я її ніколи про те не питав.

- A ти спитай. От було б добре, якби тобі дозволили взяти Мурку.

- Слухай, а чому б тобі її не взяти ? Адже ти любиш котів, і в тебе, здається, також нема кицьки.

- Нема, - сумно зітхнула Оксанка. - Ale моя мама зовсім не любить котів. Каже, що від них глисті.

- A якщо й моя мама так скаже ? Всі мами дуже подібні.

- Якщо твоя мама любить котів, то не скаже. Ty спитай.

Сергійкова мама любила котів і погодилася взяти триколірну Мурку додому. Про глисті вона нічого не згадувала.

- Ale дивися мені, - сказала синові. - Її доглядати треба. I не тільки годувати, а й прибирати за нею, міняти її пісок. Я тим займатися не буду. Мені ніколи. Це маєш робити ти. Ale Сергійко вже не чув маминих слів. Він скоренько побіг до Оксанки, щоб втішити дівчинку і похвалитися, яка в нього хороша мама і як вона любить котів. Не те, що другі.

Урочисто і серйозно несли вони удвох з Оксанкою свою триколірну Мурку. Власне, її несла дівчинка, а Сергійко

гордо йшов поруч, немов охоронець.

- Тепер і в тебе буде свій дім, - казала дівчинка Мурці. - Тобі даватимуть їсти і взимку ти не будеш мерзнути. Ти не бійся, Сергійко - хороший хлопчик, він не буде кицю кривдити. Правда, Сергійку ?

Сергійко кивнув. Від Оксанчиної похвали хлопчик почевонів. Заради того, щоб Оксанка його похвалила, він, здається, не те, що кішку, а й лева погодився б взяти до хати.

Яке ж було Оксанчине здивування, коли через кілька днів вона знову побачила Мурку у дворі. Дівчинка підійшла до неї і спітала:

- Мурочко, тобі там не сподобалося ? Чи ти, може, просто вийшла погуляти ?

Киця, звісно, їй нічого не відповіла, тільки дивилася на дівчинку своїми сумними очима.

- Зрозуміло, - тихо сказала Оксанка і пішла шукати Сергійка. Але його ніде не було. Він наче зумисне уникав зустрічі з Оксанкою. Нарешті вона перестріла його, коли хлопчик повертається зі школи.

- Сергію !

Хлопчик аж здригнувся.

- Ти що ?..

- Та ... розумієш ... спершу вона розбила мамину чашку.

Мама собі воду наніч ставить на тумбочці. А вона полізла.

- То вона, певно, пити хотіла. Ти їй воду ставив ?

- Ні, не ставив. А хіба коти п'ють воду ?

- Звичайно, п'ють. Вони ж як люди.

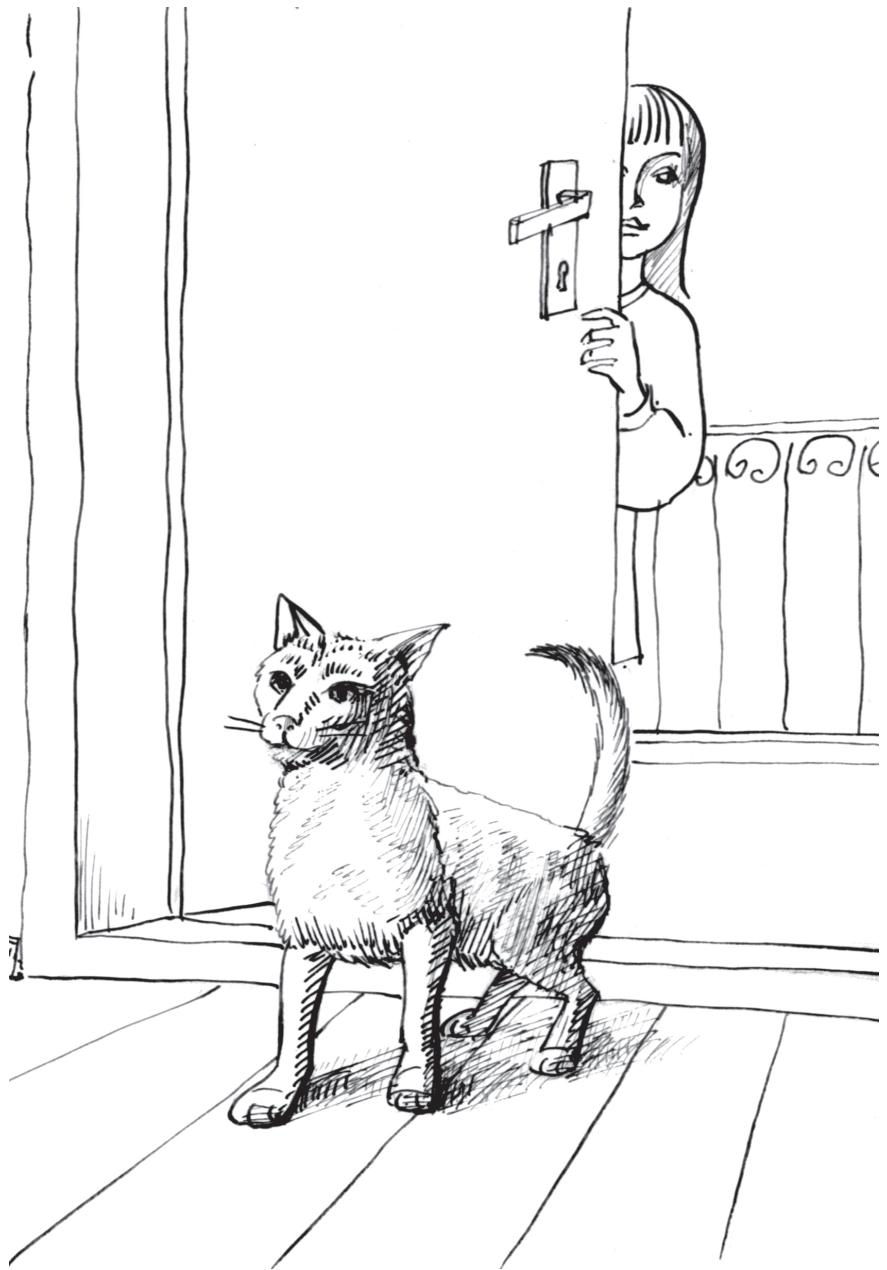
- А потім вона стягнула зі стола ковбасу, що мама приготувала собі на роботу. А ще їй пісок міняти треба... Словом ...

- Ні, не любиш ти котів.

- Мабуть, не люблю.

І знову Оксанку мутила думка: кому віддати мурку. Тільки щоб комусь такому ... серйозному...

І раптом... Оксанка аж завмерла. До їхнього будинку під'їхала здоровенна машина, а з неї стали вивантажувати меблі,

валізи, скриньки, мішки, коробки і ще всяку всячину. Біля того скарбу стояла симпатична і трохи розгублена тітонька з добрими очима. У людини найголовніше - це очі. Якщо очі добрі, то й людина добра. Словом, це була хороша тітонька. Оксана підійшла до неї, тримаючи на руках триколірну Мурку.

- Добрий день, - привіталася дівчинка.
  - Добрий день, - відповіла симпатична тітонька. Така ченість дівчинки їй явно сподобалася.
  - Яка в тебе гарна киця. Триколірна.
  - Це Мурка. Вона - нічия. Скажіть, а ви наша нова мешканка ?
  - Так. Я буду жити на третьому поверсі. Заходь у гості. Мене звати тъята Оля. А тебе ж як?
  - Оксанка.
  - В якому ти класі ?
  - У другому.
  - Щаслива мама, що має таку гарну дочку.
- Оксанка зашарілася.
- А я от чекаю вантажників, щоб все це поносили. Мали підїхати і нема.
  - А ті, що вас привезли ?
  - Вони не захотіли піднімати все це на третій поверх. Знайомі погодилися. Тепер хвилююся: хоч би приїхали. О, либонь, їдуть.

Оксанка заспішила.

- Тітонько Олю, а ви знаєте, що, коли людина вселяється у нове помешкання, то треба, щоб першою у квартиру увійшла кішка. Так, так, моя бабуся казала. А вона знає. А особливо добре, коли кішка триколірна. Це - на щастя. То, може...

- Розумничка ти моя ! Ну, неси свою кицю. Я їй двері відчиню - і нехай вона заходить. На щастя.

Оксанка понесла Мурку до 12-ої квартири, почекала, доки тітонька Оля відчинить двері, потім пустила Мурку через

поріг.

- Іди, кицю, - сказала.

Але та наїжачилася і злякано дивилася на всі боки.

- Іди, Мурочко, - підбадьорювала кішку Оксанка. Киця ще трохи повагалася, а потім побігла, оббігла всю порожню квартиру і затаїлася в якомусь кутку.

- Тепер ви будете щасливі, - пообіцяла дівчинка.

- Дякую, - посміхнулася нова мешканка.

- Тітонько Олю, - переминалася з ноги на ногу Оксанка.

- А може ... ви залишите Мурку собі ? У неї нікого нема. А як настане зима, вона просто загине.

- Ale ж я ще зовсім не влаштована.

- Це нічого. Зате ви будете поверватися додому, а вдома на вас чекатиме Мурка. Знаєте, як це гарно ?

- Знаю, дівчинко. Ну ... я подумаю. Зрештою, нехай залишається. Я люблю котів.

- Дякую вам ! Я буду до вас навідуватися.

По сходах вже піднімалися люди, несучи важку тридверну шафу.

ПРИГОДИ КИЦІ ЯНИ

Киця Яна була справжня красуня. Якби серед кішок проводився конкурс краси, то вона виборола б звання „Міс-киця”. Без сумніву виборола б. Господиня любила свою кицю, бо триколірні кішки приносили щастя. Яна знала собі ціну і трималася гордо і незалежно, а коли що - мала гострі кігті і міцні зуби, і вже не сумнівайтесь, знала, що з ними робити.

Киця Яна полюбляла ходити в гості, і в першу чергу, ясна річ, до своїх сусідів, де завжди могла розраховувати на ласий шматочок. Як всі порядні кішки, Яна завжди входила через вікно. Просто смішно стояти перед дверима і чекати, доки їх хтось відчинить. Вікно – це інша річ. Його частіше відчиняють, ніж двері. А головне – несподівана поява. Адже так цікаво, коли господарі дивуються:

- О, Яна! Де ти тут взялася?

І чому ті люди завжди повторюють одне і те ж запитання? Адже це так зрозуміло, де вона тут взялася: ввійшла через вікно. Але Яна на них не ображається. Вона їм багато чого вибачає: вони ж – люди. От якби всі вони були кішками, тоді інша річ. І її сусідка симпатична Іра, і Ірина мама, і тато. Ото було б весело. Найкращою кицею була б Іра: вона така лагідна, голос у неї ніжний такий. Але поки що вони – люди, і Яна мусить багато чого їм вибачати. От, скажімо, навіщо зачиняти дверцята в столі-тумбі на кухні? Навіщо, я Вас питаю? От ... тепер Яна мусить докласти чимало зусиль, щоб лапкою їх відчинити. О, нарешті, і Яна залазить в стіл-тумбу. Нюхає. Нічого цікавого. Ковбасою і не пахне. О, а це що таке? Нюх-нюх ...

- Фу! Щось зовсім не смачне. І не сніг, і не пісок. Казна-що. Фу! Чого ті люди тільки не вигадають! Апчхи!

- Яна, де ти?

Це Ірина мама її шукає. Нехай трохи пошукає.

- Киць-киць !

- А раптом щось смачне. Ні, треба виходити.

Та Ірина мама вже й сама помітила, що дверцята в стілтумбу відхилені. Заглянула – і засміялася. Киця Яна світила здивованими чорними очима. Її вуса, мордочка, а особливо носик були в муці. Мука понабивалася в ніздрі і Яна ніяк не могла її видмухати.

- Іро, Іро, іди скоріше сюди!

Прибігла Іра і, побачивши свою улюбленицю, геть напудровану мукою, також весело розсміялася.

- Чого вони? – не зрозуміла киця. Але її було викрито, довше сидіти не було чого – і Яна вилізла із своєї схованки.

- Апчхи! – мука у всібіч. Іра та її мама, продовжуючи сміятися, все ж докірливо казали:

- Яна, ти вся в муці. Ну чого ти туди полізла?

- Як тобі не соромно!

Киця ніяк не розбере, сварятъ її чи хвалять. Якщо сварять, то чому сміються? „Соромно” – це у людей означає щось погане, це Яна знає напевно. Але ці слова вимовляються якось так лагідно, і віник до неї не беруть. Хоча ...

- Ой-ой-ой! Беруть віник! Ой! Треба тікати!.. Ні, це Ірина мама змітає те біле, що Яна порозсипала. Як воно ? Ага, мука.

О, холодильник відчиняють. Ах, як звітам смачно пахне !

- Няв !

Але тихенько, інтелігентно. Вона ж вихована киця, не те, що другі.

- Ах, дякую. Це дуже смачно.

Ковбаска! Яна дуже любить ковбаску. Але не накидається на неї, як підвальна кішка. Фу! Вона б собі ніколи такого не дозволила. Єсть стримано. Вдома Яна і „Віскас” має! Але ковбаска все-таки краще. Що там ще дістає Ірина мама? О, рибку!

- Дякую! Але я вже дуже сита. Хіба що ... маленький шматочок ... Ви дуже люб’язні. Ні, люди не все розуміють з котячої мови. Але дещо вони все-таки розуміють. Скажімо, коли Яна стала перед дверима і почала няячати, їй відчинили

двері і провели додому. Ні, тих людей все-таки можна чомусь навчити, але це дуже складно.

Одного разу Ірина мама тихенько увійшла до другої кімнати – а там Яна. Мама хотіла вже сказати звичне:

- О, Яна! Як ти сюди потрапила? ...

Хотіла так сказати і не сказала, бо здивовано задивилася на кицю Яну. Киця сиділа перед дзеркалом і пильно стежила за своїм відбиттям. Головку схилила вліво, потім вправно, хвостиком махнула вправо, потім вліво...

- Пхе! Що вони, кицю собі завели? Нічого кішечка, гарненька, тільки чомусь дуже схожа на мене.

Нюх-нюх – майже до самого дзеркала підійшла.

- Нічим не пахне ... що це за киця, що нічим не пахне? Ну, звичайно, не так, щоб миші розбігалися на всі боки, але все-таки... Ні, це якась неправильна киця. Е, а може вона іграшкова? Пхе! То чого на неї увагу звертати? Іграшкові кішки котлет не їдять. А з кухні так смачно пахне котлетами.

І киця Яна, відчинивши лапкою двері, попрямувала на кухню, озираючись, чи не йде за нею та іграшкова киця, котра нічим не пахне. Але та киця не йшла, а посміхаючись, йшла Ірина мама.

- Щаслива Іра, що має таку маму. У неї такі смачні котлети. Ні, все-таки трохи добре, що люди – не коти, бо кішки зовсім не вміють смажити котлети.

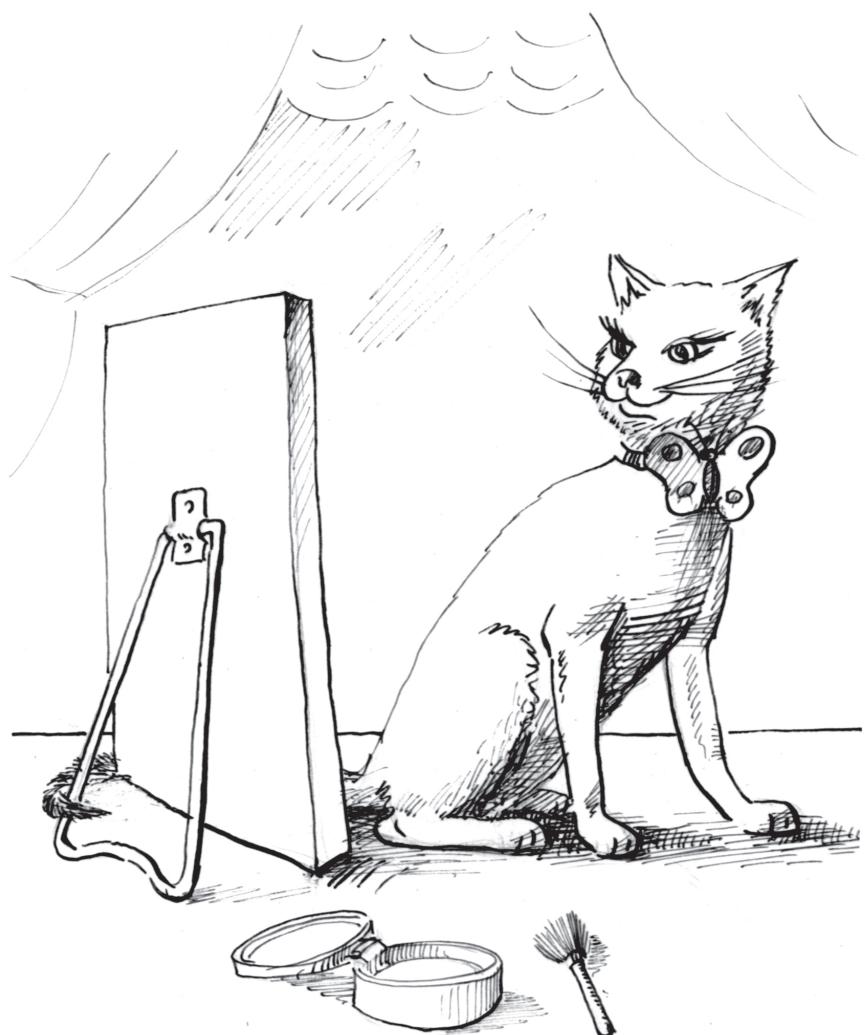
Ну, звичайно, кицю Яну Ірина мама пригостила котлетою, і Яна, як і належить ввічливій киці, сказала:

- Мур! Дуже смачно.

Вона похвалила господиню, але та, мабуть, нічого не зрозуміла.

- А може зрозуміла? Он як посміхається. Тільки ... що це? Яна кумедно зморщила свій інтелігентний носик. Ні, це треба було бачити, яка мордочка в цей час була у киці Яни. Це Ірина мама для чогось різала цибулю.

- Фі! І навіщо псувати тією бридotoю такий приемний запах котlet? Ні, тих людей важко зрозуміти.

І киця, голосно чхнувши, ображено пішла в кімнату.

- Так ... тепер треба десь трохи поспати, щоб ніхто не турбував.

Двері шафи були прочинені.

- О, я залізу сюди.

Лапкою відчинила двері і залізла у шафу. Тут пахло приємно, чи квітами, чи ще чим ...

- Пахне Ірою, це Ірина шафа. Ну, Іра на мене не образиться. Тут я собі посплю.

І киця зручно вмостилася на якісь одежині на дні шафи та й солодко заснула. Повз шафу проходила Ірина мама.

- І чого це шафа відчинена?

Та й щільно зачинила шафу. Прокинулася Яна – а вийти не може.

- Ой, де це я?

Спросоння вона й забула, що сама сюди залізла.

- Ой, а мені так солодко спалося. Невже я у пастці? Ні, бути того не може. Тут пахне Ірою, а Іра котів не кривдить. Ale ж як її вийти? Няв! Няв! Рятуйте!

- Десь кицька нявкає, - сказала Ірина мама. – Де ж це вона?

- Либоњ в моїй шафі ... – дослухалася Іра. Вона відчинила шафу і визволила кицю Яну з полону.

- Ти чого сюди залізла? – питала в неї Іра, але Яна мовчала. Вона ще не зовсім оговталася і перелякано дивилася на Іру.

- Ходімо, моя маленька, я занесу тебе додому, до твоєї господині. Вона вже, певно, за тобою скучила і шукає свою нечесну кицю.

- Мур! – відповіла Яна і цього разу вже навіть не пручалася.

У киці Яни в цій хаті є ще одне улюблене місце, де вона може поспати - це ліжко Іриного тата. Чомусь тут так добре спиться. Яна не знає, чому. На цьому ліжку вона любить навіть інколи просто так покачатися. Воно пахне ... нюх-нюх ...

а чим же воно пахне?.. Ага, воно пахне людиною, котра не кривдить котів. Ви гадаєте, що такого запаху нема? А він є, Яна це знає напевно. Пан Петро любить всяку живність: він підгодовує голубів, а з Яною підтримує добросусідські стосунки. І все ж Яна в присутності пана Петра якось не наважується залізти на його ліжко. Правда, раз вона таки спробувала. Коли він спав, Яна залізла йому на спину і там вмостилася. У цьому місці йому саме боліло, і киця Яна хотіла його полікувати. Як? Хіба Ви не знаєте, що киці лікують? Тоді Ви нічого не знаєте про котів. Як Вам не соромно такого не знати! Ну вже ті люди! Вони так мало знають про котів! Правда, Ірина мама, нашо вже розумна жінка, і готове так смачно, а того, що киці лікують, мабуть, також не знає, бо відразу ж і забрала Яну зі спини пана Петра. А що Яна? Як їй мала пояснити? Ні, негайно треба вивчати людську мову. Так і приятелька радила, сибірська киця Венера. Ні, Яна все розуміє, а от говорити не може. Негайно треба вчитися. Як! Ви й того не знаєте, що є розмовляючі коти? Ай-ай-ай! Яна вже потихеньку пробує, але в неї поки що нічого не виходить. Треба ще, конче треба. Її приятелька Венера казала, що в неї неодмінно вийде, в неї вже майже виходить.

- О, пана Петра нема. Полежу собі трохи на його ліжку.

Спершу Яна спала, потім просто лежала, потім сіла і почала вимиватися. Аякже! Вона киця чепурна, не те, що другі. Линяє зараз, правда, і всі її за те сварятъ. А хіба ж вона винна? Весна. От і зараз ... Ой-ой-ой, скільки шерсті залишилося. Треба скоріше тікати, щоб пан Петро не надійшов, певно, і він сваритиметься.

А пан Петро і справді увійшов до кімнати і тут таки помітив недад на своєму ліжку. Та до Іри:

- Ти знову свого хутряного ковніра на моє ліжко клала? Іра мовчить, перезирається з мамою. Пан Петро уважно розглядає ворсинки.

- О, і руде якесь тут є!

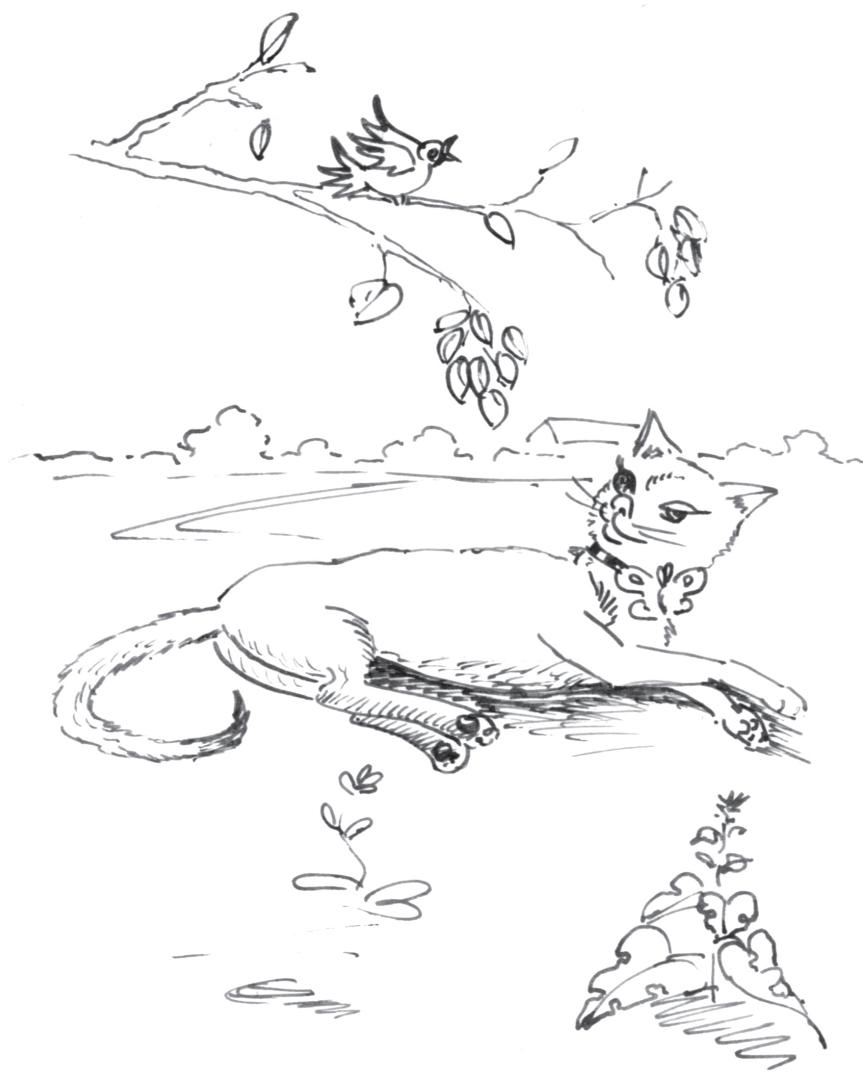
Киця Яна не могла такого припуститися, щоб на Іру із-за неї сварилися та їй казали на її гарний ворс „руде”. Так, у неї і справді є трохи, як люди кажуть, рудого. Але ж хіба то руде?

- Це золотий ворс, пане Петре, - сказала тихенько, але гідно киця Яна.

- Золотий! Мур! І не треба на Іру сваритися. Це я там лежала. Якщо не можна, то я більше не буду.

Звичайно, пан Петро нічого не зрозумів, а Іра, певно зrozуміла, бо пестливо погладила Яну: мовляв, тихо будь, не треба хвилюватися, все в порядку, нічого страшного. Іра певно-таки розуміє по-котячому. Киця Яна давно це підозрювала, а сьогодні зовсім у тому впевнилася. Іра все розуміє. Просто робить вигляд, що вона не знає котячої мови. Ну, здається, пора додому. Яна іноді якось забуває, де саме її дім. А може, її сюди перебратися назовсім? Її тут так люблять. Правда, господиня також її любить ... Ну, киця Яна ще про те подумає ... А зараз вона піде додому.

Киця Яна гріється на сонечку. Вона лежить собі на якомусь ящику. Лежить собі та їй ніжиться, радіє, що нарешті потепліло. Іра побачила Яну з вікна та їй кличе її. Та Яні чомусь не хочеться ні з ким розмовляти, навіть з Ірою. Їй так добре на сонечку. Вона дрімає. Іра взяла довгий прутик і ним почала тихенько похитувати ящик. Раз... другий... Яна сердито замотала хвостом. Як тій Ірі не соромно! Статечній киці і полежати не дадуть, тим паче, що ні котлетами, ні ковбасою і не пахне. Але Іра пішла – і Яні раптом стало сумно. Ну чому вона так швидко пішла? Погойдала б ще трішки Янин ящик – це навіть приемно. А вона пішла ... І сороки чомусь сміються з киці Яни. Літають низько-низько і голосно регочуть. Ох, начувайтесь, скрекотухи, киця Яна ще добереться до вас. Та це буде колись, потім, а зараз їй ліньки, бо вона сита, а сонечко таке тепле та лагідне. І очі у Яни стають маленькі-маленькі, а потім і зовсім закриваються. Тільки чого так кричати горобці? І чому їх ніхто нікуди

не позачиняє? І чого вони так галасують? Але нехай собі... Киця Яна засинає. Вона вже зовсім спить. Будьте тихенько. Будь ласка!

А сьогодні трапився зовсім прикий випадок. Киця Яна ненароком зайдла на сусідський балкон і вже зовсім ненароком вимостила попрану білизну, що висіла на тому балконі. Ну, як там вона вимостила ту білизну! Хіба що зовсім трішечки. Іра таке б їй пробачила. А господар того балкону і тієї білизни не пробачив. Він погрожував боляче набити кицю Яну, якщо вона ще раз тут з'явиться. Очевидно, цей чоловік зовсім не любить котів. А ще він посварився з її господиною. Яна ніяк не може зрозуміти: ну до чого тут її господина? Адже білизну вимостила Яна, а не вона. Тепер киця Яна сидить вдома. Її нікуди не випускають. Хіба що за вікно, на решітку, на котрій мали б стояти вазонки. А тепер тут лежить киця Яна. Вона загорає і сумно дивиться вниз. Он іде Іра. Киця помахала їй лапкою: привіт.

- Яна, ти чому до нас не приходиш?
- Мур, - Яна скрущно хитає головою: – не можу. Бачиш ...
- Не сумуй, кицю. Я потім до тебе зайду.

Іра її розуміє. От якби всі так. Тільки б Іра собі іншу кицю не завела, поки Яна тут вилежуватиметься. Тоді б Іра Яну не любила, а ту іншу кішку. І це було б дуже сумно. Хто знає, доки Яна сидітиме вдома. Певно, аж доки той сусід не пересердиться. Аж тоді, напевно, випустить її господина. Коли б тільки швидше.

Потім і справді прийшла Іра. Яну розморило сонечко і вона млосно розташувалася на канапі, порозкидавши всі свої лапи і хвостик. Настрій у неї був кепський. Ні, вона не спала, вона, закривши очі, мріяла. А ви думаєте, кішки не мріють? Ще й як мріють. Про що? Ну ... про всяке. А тут саме прийшла Іра.

- Привіт, Яно.

Махнула хвостиком: не займай. Але Іра підійшла до киці, почухала її животик, поторсала за лапки, думаючи, що та

спить. А може просто хотіла розважити Яну. І тут сталося непередбачуване. Яна сама від себе такого не сподівалася. Вона ... вкусила Іру. Іру, котра так її любить! Господиня тут-таки дала їй ляпаса, і Яна, зіскочивши з канапи, заховалася в потаємний куточок. Бідна вона, нещасна киця. Тепер ніхто її не любитиме. Іра також її не любитиме. А за що її любити? Іра ніколи її не пробачить і тепер неодмінно заведе собі свою власну кицю, котра нізащо не робитиме таких дурниць, як вона, киця Яна.

А наступного дня сонечко світило ще яскравіше, день був найпогідніший, який буває весною. А головне – господиня сказала:

- Йди, кицюню, їж і підеш гуляти.
- Мур! Певно, той сусід пересердився.

А надворі киця побачила Іру. Та сказала:

- О, Яна, ти вже вийшла? Привіт!

Значить, Іра також на неї не сердиться. І від того день став ще кращим, а сонечко – ще яскравішим. Киця Яна не сердилася навіть на горобців, що голосно кричали, і на сорок, що все чомусь сміялися та їй сміялися з киці Яни. Нехай собі.

ЧАРІВНИК

Кажуть, чарівників на світі поменшало. І куди вони подівалися? Може, в інші казки вивтікали, а може, кудись на заробітки подалися. Тепер чомусь всі кудись на заробітки їдуть. От і Улянчина тітка поїхала. Здається, в Італію. А чарівники – теж люди, хоча й чарівники. Улянка, правда, того не розуміє: вони ж можуть собі всього начаклувати, всього-всього, чого тільки захочут. А може, ні?.. От цікаво. Якби Улянка була чарівником, ото було б. А мама каже, що чарівників нема. Але ж скільки казок про них розповідається. А може, ті чарівники подалися на іншу планету? І правильно зробили, бо люди зовсім вже перестали в них вірити. А коли в тебе не вірять, то чи варта бути чарівником? Улянка, правда, вірить в чарівників. Але вона що? Вона маленька ...

Та в їхньому селі таки один чарівник залишився. Це дядько Петро, їхній сусід. Самотою живе. Жінка йому померла, а дітей не було. Дітей дядько Петро дуже любить. І діти про це знають. Якщо у когось щось станеться – миттю до нього. Іграшку полагодити, ранку замастити – зараз-таки порятує. Та ще й медом пригостити. Дядько Петро – бджоляр. Але можеш сміливо заходити до нього на пасіку: жодна бджола тебе не скусить.

- Я їм слово таке сказав. Щоб не кусалися, - сміється.

Воно, звичайно, смішно: дядько Петро і – чарівник. Але так люди кажуть. Та Улянка спробує це перевірити. Зараз-таки й спробує. Правда, їй трохи лячно, але дуже хочеться переконатися, чи дядько Петро і справді чарівник.

От пішла дівчинка до дядька Петра, привіталася та й каже:

- Дядьку Петре, а правда, що Ви – чарівник?

У дядька Петра довжелезні вуса. Тільки він уміє пускати в них свою усмішку, чи таємничу, чи хитрувату. Ось і зараз ... Тільки він один вміє так загадково посміхатися.

- Чарівник, кажеш? А звідки ти таке взяла, мала? Чи

сама придумала?

Улянка зашарілася.

- Ні, я не придумала. Так люди кажуть.

Дядько Петро знову посміхнувся у вуса.

- Ну, як люди кажуть ... Люди знають, що кажуть ...
Значить, чарівник.

- А де Ваша чарівна паличка? Можна на неї хоч одним
оком глянути?

- А от чарівної палички в мене нема.

- Як нема?

Дівчинка була розчарована: що то за чарівник без чарівної
палички? Хіба ж таке буває?

- Отак: нема! – продовжував дядько Петро, посміхаючись
у вуса.

- Чарівна паличка, дівко, то пусте.

Улянка ще не дівка: їй всього вісім років. Але ж не буде
вона і справді сперечатися з дядьком Петром. Та що це він
таке каже про чарівну паличку?

- Як це „пусте”? – не втрималась дівчинка. – Але ж всі
чарівники неодмінно мають чарівну паличку.

- Ні, дівко. Чарівна паличка – то мана. Сила не в ній. То
вони тільки так людям голову морочать. Все було б дуже
просто і зовсім не цікаво. Взяв чарівну паличку – і ти чарів-
ник. Так її і якийсь пройдисвіт вкрасти може. І що тоді?
Він, виходить, стане чарівником? Це було б дуже кепсько.
Ні, дівко, вся сила не в чарівній паличці, а в самому чарів-
никові.

- Так Ви все-таки чарівник? – конче хотіла знати Улянка.

- А чого ж ... чарівник.

І дядько Петро знову посміхнувся у вуса.

- А Ви можете начаклувати багато грошей?

- Грошей, кажеш? Гм! Ще не пробував. Гроші, дівко,
заробляти треба. А навіщо тобі багато грошей?

- Щоб купити новий велосипед. А то мій старий вже
зовсім розвалився, а мама каже, що на новий грошей нема.

То я от собі подумала ...

- А ти, дівко, притягни-но сюди свій велосипед. Може, краще над ним почаклувати, щоб став він ... новим?

- А так можна? – зраділа Улянка.

- Принось – то й подивимося.

Дівчинка побігла додому і вже по якійсь хвилі тягнула свій геть поламаний велосипед.

- Ого! Він у тебе серйозно ... як це ти його так примудрилася?

- Це Васько. Причепився: дай та дай покататися. От і покатався ...

То що, не можна з нього новий зробити?

- Чом не можна? Все, дівко, можна. Сама ж кажеш, що я – чарівник. А нам, чарівникам, все під силу.

- Так люди кажуть.

- А люди знають, що кажуть. Ти от що ... Йди додому, а завтра десь так по обіді приходь за своїм великом.

- І без чарівної палички? – засумнівалася Улянка.

- Без. Молоток, ключі, мастило і робота.

- А може у Вас молоток чарівний? Таке теж буває. В одній казці ... Так там сокира чарівна була ...

- Ні, дівко, молоток у мене звичайний. Сам, халамидник, нічого робити не хоче. Все тільки ним керувати треба. Ну, добре. Ти вже біжи, а я чарувати буду.

Улянка пішла додому, так до ладу і не знаючи, чи дядько Петро і справді чарівник, чи це люди вигадують.

Другого дня після обіду дівчинка з хвилюванням переступила поріг майстерні дядька Петра. Ще з порога вона побачила ... блискучий новенький велосипед.

- Ой, - аж скрикнула Улянка, очам своїм не повіривши, – це мій?

- Так, дівко, це твій. Бери і їзді на здоров'я. Тільки Васькові не давай.

- Ой, дякую. Ви і справді чарівник. А я ще сумнівалася. Думала: ет, може, люди просто так собі кажуть. Дядько

Петро знову таємниче посміхнувся у свої довгі з сивиною вуса.

- Ні, дівко, люди просто так нічого не кажуть.

Вдома Улянку сварила мати.

- Хіба ж можна, мене не спитавши, таке робити? Чим я тепер заплачу дядькові Петрові? Тут знаєш скільки роботи?

- Він не казав, що йому платити. А хіба чарівники гроші беруть? Вони ж – чарівники. А може й справді беруть? Улянка про те й не подумала.

Пішла Улянчина мама до дядька Петра й ну вибачатися за свою нерозумну доньку.

- Вона в мене ще така дурненька. В чарівників усяких вірить.

- То й добре, що вірить. Дитина мусить з казкою рости. Нехай росте здорована. І катається на своєму велосипеді.

- Але ж Вам, напевно, щось заплатити треба? Біля того зломка стільки ж роботи було.

- Що Ви! – засміявся дядько Петро, - де ж Ви таке бачили, щоб чарівники за свої послуги гроші брати?

Тепер засміялися обое. Жінка подякувала та й пішла додому.

А незабаром у них лихо трапилося. Справа в тому, що у них був кінь, Каштан. Добрий коник. Коли живий був Улянчин тато, то він вже знав у конях толк. Мама також знала дещо: вміла і запрягти, і поїхати, куди треба, але не так добре знала, як чоловік, тобто Улянчин батько. А тут Каштан раптом став на задні ноги припадати. І що йому зробилося? Мама аж плакала. А тут ще їхній ветеринар кудись поїхав: ну, хоч сядь та й плач. Але ж хіба те поможеться?

- Мамо, а Ви біжіть до дядька Петра – він же ж таки чарівник, - сказала Улянка сумній матері.

- Не говори дурниць, - гарикнула мама на доньку, бо зараз не до казок. Але виходу ніякого не було, і Улянка вирішила знову піти до дядька Петра сама. І чому мама не вірить, що дядько Петро - чарівник? Адже начарував він їй новенський велосипед. Тепер Васько слідом за нею так і

ходить: просить дати покататися. Шкода Васька. Треба буде ризикнути і ще раз дати йому велосипед. І дівчинка зітхнула. А ось і дядько Петро.

- Здорова була, дівко! Як там твій великий поживає? Васько ще його не поламав?

- Ні, я ще йому не давала кататися. Але шкода Васька: у нього ніколи не було велосипеда.

- Катаїтесь удвох. Якщо що – я ще полагоджу, тобто почаклю.

- Дядьку Петре, у нас кінь захворів, а ветеринара нема.

- Ваш Каштан? А що з ним?

- На задні ноги припадає.

- Тебе мама прислала чи сама прийшла?

- Сама ...

Дівчинка зашарілася і знітилася.

- Бо дорослі чомусь не вірять у чарівників. І моя мама не вірить.

- Ну, гаразд. Ми з тобою знаємо, що чарівники бувають.

- Звісно, бувають.

- Ти от що ... іди додому. Скажи матері, що я зараз до Вас прийду. Порозмовляю з вашим Каштаном – він і розкаже мені, що в нього болить.

- А хіба коні розмовляють?

- Звичайно, що розмовляють. Тільки не кожен ту мову розуміє.

- А Ви розумієте?

- А я розумію. Сама ж сказала, що я – чарівник. А чарівникам все під силу. До речі, про чарівника хто тобі сказав, коли не таємнія ?

- Та ... якось чула, як жінки говорили.

- Виходить, що не всі дорослі в чарівників не вірять?

- Виходить так. А моя мама не вірить – і мені прикро.

- Нічого, дівко, то пусте. Колись і твоя мама повірить. Іди ж хутенько додому. А я приготую чари для вашого Каштана.

- Тільки Ви з ним обережніше, він у нас дуже норовис-

тий. Може і шапку з голови зняти.

- Нічого, ми з ним порозуміємося.

Улянка пішла. А по недовгім часі прийшов і дядько Петро. Дівчинці було дуже цікаво, як він буде з їхнім Каштаном розмовляти, і вона побігла щоб послухати. А дядько Петро дістав скибку хліба, дрібок солі, посолив хліб і дав коневі, промовивши:

- Здоров, Каштане. Що тут у тебе?

Кінь тихо зairжав. Може, почувши чоловічий голос, він пригадав свого господаря, а може ще що, та Улянка могла б поклястися, що на очах у Каштана блиснули слізози. Дядько Петро погладив коня.

- Ну, друже, не треба. Я тебе розумію, але що вдієш. Таке життя. На ось тобі...

І дядько Петро дістав з кишені кілька грудочок цукру.

- А зараз, Каштане, я мушу тебе подивитися. Ти не запечеуеш?

І їхній норовистий Каштан, з котрим мало хто міг впоратися, стояв сумирно, наче до нього повернувся його колишній господар. Від дядька Петра пахло цигарками і якимсь зіллям. А ще від нього віяло затишком і спокоєм. Вийшла мати, засмучена і тиха.

- Йому б ветеринара. А його нема.

- Не хвилюйтесь, - сказав дядько Петро. – Я колись трохи працював ветеринаром.

- Боже мій, - сплеснула руками мати. – Ким Ви тільки не були.

- Лежнем не був, - це вже напевно. А Ваш кінь підкови погубив. Ноги собі підбив.

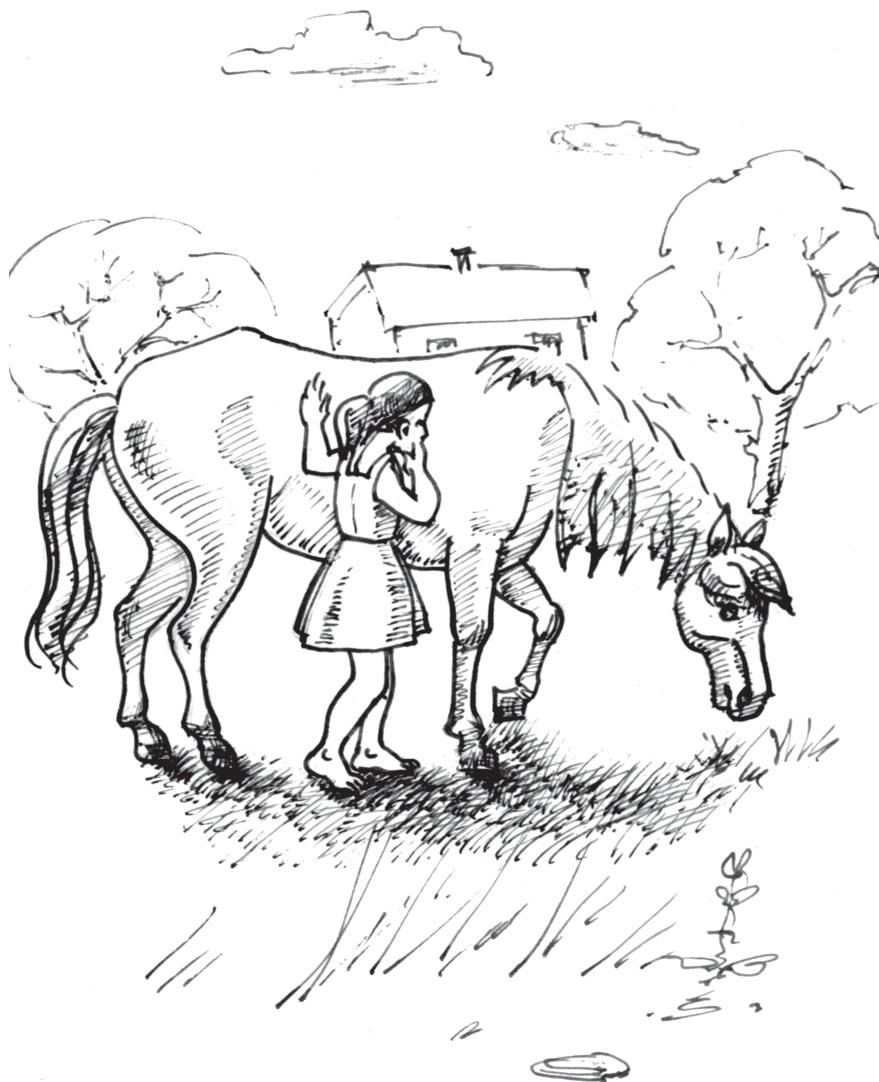
- І все?

- І все. Підкувати його треба.

- Ой, лишенко! Хто ж у нас тепер коня підкувати може?

Як був мій Василь, то я тим не гризлася.

- Не хвилюйтесь, я зараз принесу підкови та й підкую Вашого Каштана. Підкови на щастя.

- А Ви і те можете?
- Та я ж чарівник. От запитайте у Вашої малої, вона вам все розкаже.

І підморгнув Улянці.

- Правда, дівко?
- Дівчинка стояла, горда така, нібіто не дядько Петро, а вона сама знала, як полікувати їхнього Каштана.

Через часинку дядько Петро чаклував біля Каштанових копит, а той - хоч би тобі що!

- Ви таки, Петре, мабуть, чарівник.
- Авжеж, - засміявся чоловік.

Грошай „чарівник” не взяв і від горілки відмовився. А на прощання сказав Улянці:

- Ти, дівко, приходь, коли що.
- Але наступного разу до „чарівника” прийшла не Улянка, а Улянчина мати. Сталося лихо: її мала доночка захворіла. Чи застудилася де, чи так що: горіла вся, кашляла, важко дихала. Аптека була зачинена: казали, що аптекарка на хрестини поїхала. А лікарка їхня десь у райцентрі жила. За нею не поїдеш – дороги розвезло, автобуси не ходять. Коли ще та лікарка в їхнє село приїде. А тут біда. Мати стояла заплакана і перелякані.

- Прийдіть, Петре. Улянка вірить, що Ви – чарівник. Може, хоч словом ... бо я вже не знаю.

- Ідіть, Маріє. А я зараз. Ось тільки чари приготую.
- Ще з порога його зустріли дитячі безтямні очі.
- Мені ... – прохрипіла дівчинка і зайшлася кашлем.
- Знаю, дівко, знаю. Зараз тобі вмить полегшає. Ми ж з тобою знаємо, що я - чарівник.

Дівчинка спробувала посміхнутися. Посмішка вийшла квола. Лиця її пашіли нездоровими рум'янцями.

- Зараз. Ще трішки потерпи. Ти ж – козачка. Твій пра-прадід козаком був.
- А звідки ... Ви знаєте?
- А я, дівко, все знаю. Ну, майже все. А тут і знати нічого:

ми всі від козаків пішли. А зараз випий-но отого чарівного зілля. Для тебе варив. Ще й слово чарівне замовив. Дуже помічне зілля. Випий – і тобі враз полегшає.

Дівчинка ковтнула. Зілля було гірке і пахло ... Улянка ніяк не могла згадати, чим же пахло те зілля. Голова в неї паморочилася, очі заплющувалися.

- Ще, ще випий. Отак. А тепер ми тобі чарівний компрес поставимо.

Від чарівного компресу сильно тхнуло оцтом. Але Улянка вже засинала.

- Спить, - зітхнула мати.

- Нехай спить. Сон – він також лікує. Потім компрес зміните. А ще ось мед.

- Тільки не кажіть, що Ви і лікарем працювали.

- Ні, не кажу. Лікарем не працював. А за знахаря був. На травах змалку розумівся, тому й знахарем прозвали, а дехто – чарівником.

- Дякую Вам.

- Хай Бог допомагає. А коли що – приходьте.

Улянка спала. Їй снилася дивовижна казка. А в тій казці був чарівник дядько Петро. Він казав їй:

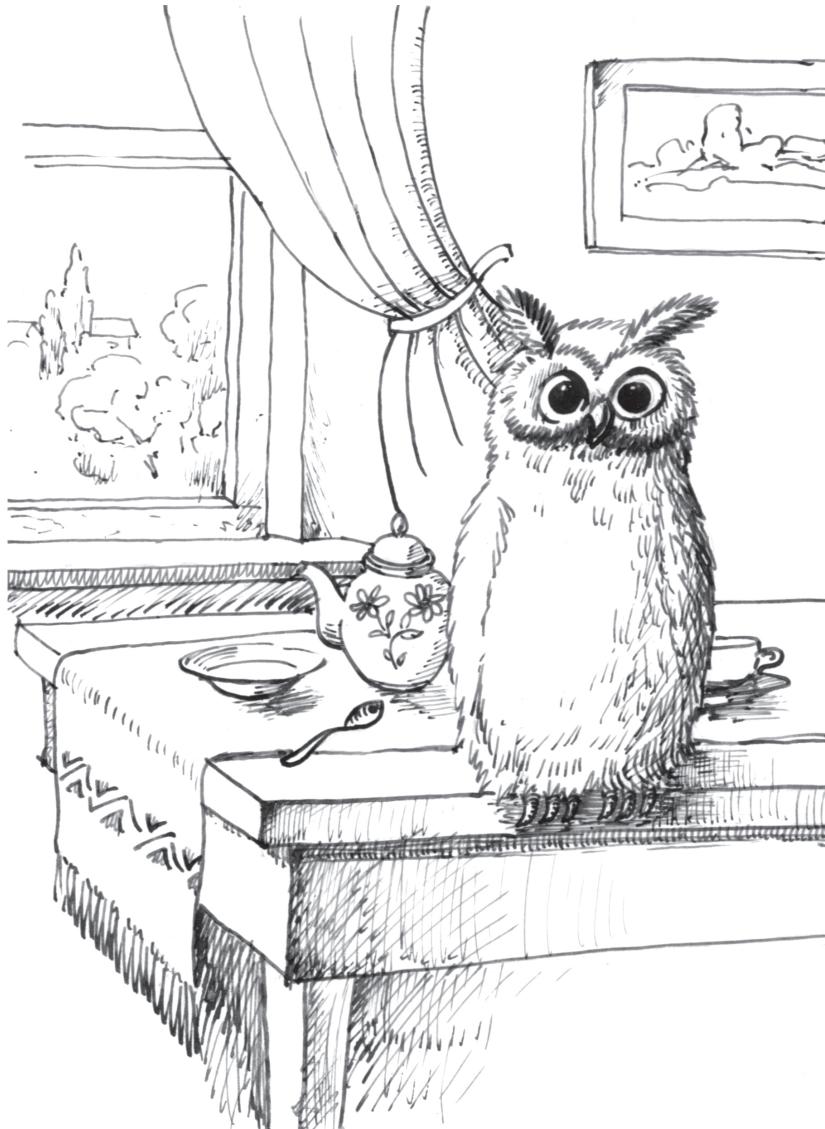
- Тримайся, дівко. Ти ж - козачка. Я ще до тебе навідаюсь.
І Улянці стало легко і гарно.

СОВА

У мене по-сусіству жила пречудова жінка Марія Олек-сіївна. Одного разу її син Андрій приніс з лісу сову. Так, так, справжнісіньку сову. Вона була зовсім знесилена, тому дозволила себе принести до людської оселі. Сові хтось відрубав чи відгриз половину крила. Рана ятрилася. Крило, чи власне, те, що від нього залишилося, боліло, і птаха не могла собі щось вполовати. Вона помирала від голоду. І тут нагодився Андрій. Почали вичитувати з книжок, чим годувати свою квартирантку. Мушу визнати, що стіл у неї був непоганий: в основному курятина. А ще їй іноді дозволяли з'їсти варене яйце. Спершу птаху годували силоміць, а потім вона, очевидно, трохи заспокоїлась, зрозуміла, що її тут не скривлять, розібрала смак їжі, і в неї прокинулась цікавість до життя. І тепер сова їла, не чекаючи особливих запрошень, їла охоче і з апетитом. Вдень вона собі сумирно спала у фотелі Марії Олек-сіївни. Я спокійно підходила до фотелю, гладила сову, і вона не виявляла до мене ніяких емоцій ані цікавості - спала собі.

Через тиждень вона очуняла і пробувала злітати. Спершу в неї нічого не виходило – не було, очевидно, рівноваги, а можливо ще й рана боліла. Але з часом вона все-таки пристосувалася і вже спокійно могла вилетіти на стіл. Сова товклася всю ніч, незважаючи на те, що господарі не були совами і хотіли спати. Марія Олек-сіївна спробувала посадити її на ніч в картонну коробку. Та що таке картонна коробка для сови? Вона зовсім спокійно прогризла її і продовжувала вночі гасати по хаті. Щось розбила, щось перекинула – морока та й годі. А викинути шкода – пропаде вона в лісі, не прогодує себе.

Вранці, коли за вікном починало співати птаство, сова злітала на стіл і величезними очима-блудцями дивилася то на вікно, то на люстру, а то на Марію Олек-сіївну, неначе

зважуючи, на кого їй найперше кинутися.

- Мені здається, - скаржилася Марія Олексіївна, - що незабаром вона припішеться в моїй квартирі, а я піду жити в ліс.

А тут ще й знайомі підлили, як кажуть, масла в вогонь: не можна, мовляв, сову вдома тримати - поганий знак: сова приносить нещастя.

Треба було щось робити, десь прилаштувати Андрієву знахідку. Доручили цю відповідальну справу мені - і я сіла за телефон. Ніколи не думала, що виконати це доручення буде так важко.

Спершу я почала видзвонювати по школах. Пам'ятала із свого дитинства, що у кожній школі, або майже в кожній був свій живий куточек. Але в мене нічого не вийшло: живими куточками ніхто тепер не цікавився. А якась знервована вчителька мені роздратовано сказала:

- Нам тільки ще сови бракувало.

Я облишила школи і почала шукати різні організації любителів природи.

Одні мені ввічливо відмовляли.

- Ну навіщо нам сова ? Вдень вона спатиме - кому її покаже ?

А інші просто відверто глузували з мене:

- Ми розводимо кроликів - з них хоч якась користь. А з вашої сови що? Ні вже, тримайте собі свою сову самі, якщо вона вам така люба.

І клали трубку. От халепа! Я ледь не плакала: і сову було жаль, і сусідам співчувала, і взагалі було якось образливо.

Та хтось нарадив мені звернутися в Шевченківський гай. Є у нас у Львові така перлина - і тобі парк, і музей під відкритим небом. Тут жив ведмідь, олень, лисиці. Ну чому б їм і справді не взяти ще й сову ? Але певності в мене не було: ну кому справді її покажеш, коли вона вдень спить ?

Та на диво мене уважно вислухали, не засміялися, а цілком серйозно сказали:

- У нас тут є склад, де зберігається корм для наших тварин. І, звісно, там господарюють миші. То ваша сова і себе зможе прогодувати, і нам у пригоді стане.

Увечері за совою приїхала машина. Симпатичний інтелігентний чоловік спитав:

- А як звати вашу сову ?

Марія Олексіївна трохи знітилася:

- Та ми її ще ніяк не назвали.

- То нічого, - заспокоїв Марію Олексіївну чоловік. - Вона у вас, кажете, спати любить ?

- Та спить собі цілий день. А що їй ще робити ?

- То буде вона Соня... А роботи їй у нас вистачить. І лікар у нас є, подивиться її.

І поїхала наша сова на нове місце проживання. Марія Олексіївна була рада. Прибирала квартиру після совиних бешкетів. Андрій також не довго сумував ... він незабаром собі з лісу вужа приніс. Як не дивно, найбільше за совою сумувала я. Одне втішало: добре, що порятували птаху, а то б вона і справді загинула.

СУКНЯ ДЛЯ ЛЯЛЬКИ

Ніночці шість років. У неї блакитні очки, блакитна стрічечка на білому капелюшку і блакитна сукня, ну зовсім як небо. Все це їй дуже личить, і Ніночка теж всьому личить, - така маленька, охайна, ясноока.

А от з лялькою їй не пощастило: вона впала в болото і забруднила сукню. Дівчинка мусила її випрати, а тепер лялька мусить чекати, поки сукня висохне. Мама сердиться, коли Ніночка роздягає ляльку.

- Знівеши її зовсім, - каже мама, - нехай вже буде так як є.

Та сьогодні мама не сердилася. Вона сказала:

- Пора твоїй ляльці нову сукню пошити. Там ще лишилося від твоєї трішки тканини, - от і пошиємо.

Шила, звісно, мама. А дівчинка пританцювала на місці, бо спокійно не могла ні всидіти, ні встояти.

Сукня вийшла дуже гарна, зовсім таки розкішна, як для дорослої, мама оздобила її мереживом і дала доњці, щоб та пришила два маленьких гудзички, бо їй вже час було йти на роботу.

- Тільки хай твоя лялька вмиється, - сказала мама, - бо личко у неї не дуже чисте.

Лялька не хотіла йти вмиватися, але Ніночка взяла її і понесла до миски з водою. Лялька спробувала навіть заплатити:

- Ма ...

Та дівчинка її насварила:

- Як тобі не соромно, бруднуля!

Загавкав собака. Ніночка поклала ляльку і вийшла на подвір'я. Біля їхніх воріт зупинилися двоє: нужденна жінка у старенькій кофтині і худенька дівчинка, що вже давно виросла із своєї сукні. Дівчинка була, очевидно, однолітком Ніночки. Вони присіли відпочити на великому камені, нагрітому сонцем, що лежав чомусь біля воріт.

Жінка попросила:

- Дай, дівчинко, нам води напитися.

Ніночка метнулася в хату і винесла кухоль з холодною водою. Якби була мама, вона б їм щось винесла. А без мами Ніночка не знала, що можна.

Раптом вона побачила, що та дівчинка тулила до себе ляльку: видно, дав їй хтось - мабуть той, у кого діти вже виросли. Лялька була далеко не нова, але, якби її одягнути, то ще б нічого, а так вона була гола і жалюгідна.

- Чекай, - раптом рішуче сказала Ніночка. - Я тобі дам сукню для твоєї ляльки.

І, прихопивши порожній кухоль, вона кинулася до хати.

Сукня на ляльку прийшлася. У дівчинки радісно заблизькали очі. У ляльки, здається, теж. А в жінки з-під вій викотилася сльоза. Але дівчатка того не помітили, вони дивилися на ляльку.

ПІАНІНО

Мар'янці було вже чотири з половиною роки. Мама казала, що вже зовсім скоро, всього через півроку їй буде п'ять. Дівчинку всі любили, вона росла допитливою і розумною.

А сьогодні прийшла схвильована мама і сказала татові:

- Зара з привезутъ.
- Що привезутъ ? - поспішила цікава Мар'янка.
- Піаніно, донечко.

- Піаніно? - здивовано спітала дівчинка. Здивовано, бо вона не знала, що це таке оте піаніно. В дитячий садочок Мар'янка не ходила - ото ѹ не знала. Батьки почали у великій кімнаті все зсовувати із своїх місць, звільняючи місце для ...

- Мамо, що привезутъ ?

Мар'янка вже встигла забути оте цікаве нове слово.

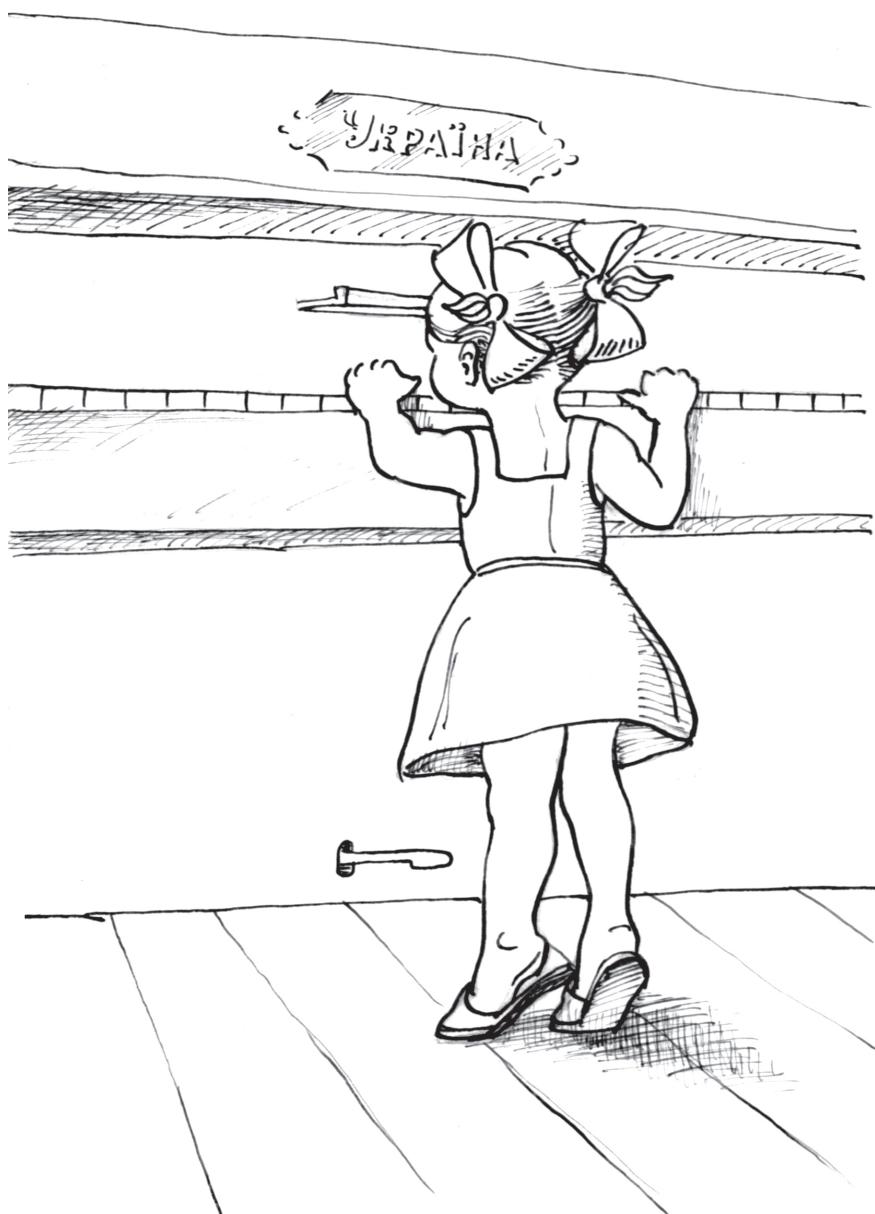
- Піаніно, - нагадала мама і продовжувала разом з батьком заклопотано переставляти речі, бо треба було для чогось відчинити обидві половинки дверей. У них у великій кімнаті завжди було прибрано і чепурно. Навіть Мар'янці не дозволялося розкидати тут свої іграшки.

- Побавилася - і прибери, - завжди вчила її мама. - Це у нас вітальня. Сюди завжди може увійти хтось чужий. Кому ж приемно входити у неприбрану кімнату?

А зараз тут робилося таке, що Мар'янці стало аж лячно: в кімнаті був повний безлад. Батько спитав:

- Отак пройде ?
- Повинно б пройти, - відповіла мама.
- Хто пройде ? - знову запитала Мар'янка.
- Та ж піаніно, - сказала мама.
- А воно ще ѿходить?

Але Мар'янці ніхто не відповів, бо на вулиці засигналила машина, і тато з мамою кинулися надвір. Дівчинка не знала, що ѵї робити: чи бігти слідом за ними, чи чекати тут. Поки вона думала, то в коридорі почувся якийсь шум, а потім в дверях з'явилися чужі дядьки і ... воно: чорне, блискуче,

велике. А може, воно було там, у середині ? Може, це була його хатка?.. Мар'янка спантеличено дивилася на дядьків, на тата з мамою і, крадькома, на "нього".

Незабаром дядьки пішли, а мама, усміхнена і щаслива, фланелькою змела пилюку з блискучої гладенької поверхні і сказала доњці:

- Ну, будемо знайомитись.

І підняла кришку.

- Ой, - тільки й сказала Мар'янка. Під кришкою були білі і чорні... ну... такі штучки.

- Це клавіші, - сказала мама, - попробуй пальчиком. Ну...

- Ай, - сказала Мар'янка і знітилась.

- Та не бійся.

Дівчинка підійшла і легенько зачепила пальчиком одну клавішу. Ale тут-таки злякано відскочила. "Воно" сердито загуло таким низьким голосом, як у дядька Петра, що іноді до них заходить. Ale дядька Петра Мар'янка не боялася: вона його добре знала, він їй приносив цукерки. A тут ...

- Хто там? - спитала дівчинка у мами, показуючи пальчиком на піаніно.

- Там ? Музика, - сказала радісно мама.

Мар'янка знала, що музика живе у радіо. Ale радіо вона не боялася. A тут...

- A для чого музиці така велика хатка ?

Мама засміялася.

- У великій хатці живе велика музика.

- A вона ... та музика ... не сердита ?

- Ну, це вже залежить, яка людина біля неї сідає, і що вона іншим людям хоче сказати.

Мама взяла стілець, сіла біля піаніно і заграла щось таке гарне, таке легке і світле, що Мар'янка, котра хотіла ще про щось запитати, так і лишилася стояти з відкритим ротом і ... слухала. Тепер дівчинка знала, що в їхній хаті поселилася велика музика. Вона була добра і радісна. A коли музика була сумна, то Мар'янка просила маму розважити її.

КУДЛАЙ

Я сиділа на зупинці і чекала автобуса. До мене підійшов собака і попросив: “Погладь мене!”

Ну звичайно ж, не словами попросив, а всією своєю істотою, собачими відданими очима. Я погладила... Раз... Потім ще... Ну чому ж не зробити приємність комусь і собі ?

- Ти чий? - спитала я.

- Нічий, - відповіли мені худі ребра і весь його закудланий вигляд.

- Їсти хочеш? - спитала я /досить безглузде запитання/.

“Їсти!” Собака знов це слово, але забув, як це робиться.

- Буличку будеш ? - запитала я.

Ну, звичайно ж, буде: і буличку, і залишок ковбаси. Жаль, що більше нічого нема ... Собака віддано вклався біля моїх ніг.

- Розумієш, - сказала я, - зараз прийде автобус - і я мушу ти. Зрозумів ?

Собака розумів, але вперто лежав. Автобус явно затримувався. Я нервувала і врешті-решт зрозуміла, що спізнилася і вже нікуди не встигну. Я встала, щоб іти додому. Собака злякано глянув на мене і також встав.

- Пішли? - запитала я.

- Пішли! - радісно відповів мені верткий хвіст, вуха і вся собача постава.

Я відімкнула двері. Собака запитально зупинився біля порога.

- Заходь, - запросила я.

- А можна ? - спитали собачині очі.

- Заходь, заходь ... Тільки де ж у нас буде твоє місце ? “Місце! Місце !” Собака знає це слово! Це, коли дім, тепло, їжа ...

Боже мій, що я роблю? Хіба я збиралася заводити собаку?...

Ну, однаково... вже пізно. Я стелю маленький килимок.

Собака втомлено і якось замріяно лягає.

- Е, почекай, ще будемо купатися, - кажу я.

"Купатися!" Це також собака знає. Це, коли тепла вода і мило. Тепла вода — це добре, а от мило ... А ще потім буде трохи холодно ...

- Не бійся: я тебе обгорну маленькою дитячою ковдрочкою ... Ось так. Собака майже засипає.

- Послухай, а як тебе звати ? - раптом питаю я.

Цього собака не розуміє.

- Ім'я твоє яке ? - пояснюю я. – Ну, скажімо, Джульбарс, Дік, Лор, Пушок ... - почала я перебирати собачі імена. Собака, здавалось, зрозумів. Дивився на мене розумними очима, але серед незваних імен його імені явно не було. Я вешталась по кухні і час від часу називала все нові і нові собачі імена, що приходили мені до голови.

- Тузик, Джек, Рекс - називала я, але вгадати було важко, майже неможливо. Собака давився на мене уважно, ніби зінав, як це важливо.

- Бім, Пірат /прийде ж таке в голову/, Бобик, Шарик ... І раптом собака якось дивно вискнув і загавкав. Я зупинилася.

- Шарик? - здивовано запитала я. Відповідали мені і хвіст, і вуха, і вся собача істота.

- Шарик ... Ну і убога ж фантазія у твоїх колишніх господарів. Ну який же ти Шарик? Ти ... - я задумалась. - Ти ... Кудлай. Зрозумів? Кудай.

Собака спантеличено дивився на мене.

- Нічого, звикне, - запевнила я.

- А зараз, Кудлайчику, підемо гуляти.

Тут почалося щось незвичайне. Кожна собака любить і знає це слово. Знав його і Шарик, тобто Кудлай. Так, він знав це слово. З ним його колись вивели з дому, завезли кудись і лишили. І з того часу він більше не мав ні свого дому, ні свого місця, ні своєї миски. Собака злякався того слова і почав... плакати. З очей котилися великі слізози, на обличчі ... ні, ні, я не помилилася: не на морді, а на розумному собачому обличчі була розпуха, відчай і

приреченість. Собака встав. І тут я все зрозуміла. Зрозуміла те, чого не вміло мені розказати це розумне створіння. Я сіла на собачий килимок, обняла обома руками собачу шию і теж заплакала. Ми плакали обоє: собака і я. Плакали за людською добротою, бо ні собака, ні я не розуміли, куди вона часом дівається...

МАЛЮК

Дівчинці Наталі подарували крокодила. Ні, не справжнього крокодила. Правильніше б сказати... Справжнього крокодила, але не живого, а опудало. І це не був величезний крокодил, а крокодиленятко, із справжньою пащєю, гострими зубами, кігтями, хвостом. Ой, який страшний! Його привезли з Африки і подарували їй, Наталі. Ні в кого такого крокодила не було. Наталя спершу його боялася. Вона з острахом дивилася на його роззявлену пащу, гострі зуби.

- Та не бійся ти його, - сміялася мама, - він не кусається. Та дівчинка все ж боялася: а раптом він візьме і вкусить. Тоді що? Та врешті-решт Наталя зважилася і підійшла до крокодила. Та ні, це був не крокодил, а крокодильчик. Крокодиленятко. Воно стояло собі на піаніно, дивилося на дівчинку сумними очима і вже не здавалося таким страшним. І дівчинці раптом стало його жаль. Вона підійшла і легенько його погладила. Нічого, не вкусиш.

- Бідненький, - сказала Наталя, - плавав би ти собі в своїй теплій африканській річці, бив би по воді хвостом, а від нього розходилася б хвиля. Вода в тій річці, мабуть, дуже тепла. Скажи, тепла вода в вашій африканській річці? І дівчинці здалося, що у крокодильчика в очах заблищають слізози.

- Ти плачеш?

Дівчинка вже сміливіше погладила його.

- Не плач ... хочеш цукерку ?

І вона обережно поклала цукерку в пащу малого крокодиленята.

Але воно цукерку не єло.

- Мамо, мамо, - загукала дівчинка, - а що їдять крокодили? Мама засміялася.

- Вже було одне цікаве слоненя, котре теж хотіло знати, що єсть крокодил на обід, і ти знаєш, що з того вийшло. З тих пір у слонів довгий хобот.

- Та ні, мамо, справді, що їдять крокодили?

- Те, що їм вдається вполовати. Це страшні хижаки.
  - Ні, мамо, цей крокодильчик зовсім не страшний. І не злий він зовсім.
  - Та звичайно не страшний, бо з нього зробили опудало. А побачила б ти його у воді та ще у дорослому віці. А цей, звичайно, вже тепер не страшний, і нічого його боятися.
  - Мамо, а він ... зовсім-зовсім не живий? Анітрішечки?
  - Живим не можна бути трішки: або живий, або ні. А він, звичайно, не живий. Це тепер тільки опудало.
- І дівчинці стало сумно. Їй не хотілося вірити, що це симпатичне крокодиленя зовсім не живе. І коли нікого не було поблизу, аби з неї не сміялися, Наталя підходила до крокодильчика і починала з ним розмовляти.
- Послухай, як тебе звати? Адже у крокодилів, напевно, також є імена. Ти не знаєш чи не хочеш мені сказати?.. А хочеш, я назву тебе Малюком? Це гарне ім'я. Хочеш?
- І Наталі здалося, що очі в крокодиленя повеселішли.
- От і добре, - зраділа дівчинка.
  - Послухай, Малюк, а тобі у нас не холодно? Адже там в Африці, напевно, жарко.
- І Наталя накинула на Малюка свій светр.
- Потім мама зробила їй зауваження:
- Наталю, чому це твої речі валяються на піаніно? Що це ще за новини? Прибери негайно.
- Дівчинка приклала до губ пальчик:
- Тихо, мамо, не сваріться. Це я Малюка прикрила, щоб йому не було так холодно. Уявляєте собі, як йому тут у нас після Африки?
- Мама засміялася:
- Фантазерка ти, доню.
  - Нічого не фантазерка. І чому ви, дорослі, нам, дітям, не вірите?
- Перед сном Наталя підійшла до Малюка і тихенько шепнула:
- Я більше нічого не маю, навіть риби. Ти все-таки з'їж цукерку. Вона смачна.

І дівчинка пішла спати.

Коли вранці Наталя підійшла до Малюка, цукерки ... не було. Дівчинці і в голову не прийшло, що цукерку просто могла прибрати мама.

- Ах, ти, хитрунчику. Я так і знала. Я так і думала, що ти прикидаєшся. Ти не бійся, я нікому не скажу. Це буде наша з тобою таємниця.

З того часу дівчинка довше затримувалася біля Малюка. Вона легенько гладила його, розмовляла з ним. А одного разу, щоправда, не без остраху, Наталя легенько поклала йому в пащу свій палець. І їй здалося ... ні, не здалося. А може їй здалося ... що Малюк легенько притримав його зубами. Наталя відсмикнула руку і сказала:

- Ах, ти, пустун! Не можна так!

З того часу ніхто вже не міг переконати дівчинку, що її Малюк - всього лише опудало. Коли нікого не було поблизу, Наталя з ним розмовляла, і Малюк розумів її: іноді він посміхався, іноді був сумний-сумний, аж Наталі хотілося плакати. Тоді вона питала:

- Малюк, ти чого?

Та Малюк мовчав. Але одного разу він все-таки заговорив. Правда, це було у сні – так переконувала Наталю мама. Дорослі завжди так: ніколи не вірять у те, що відбувається з їхніми дітьми. А от Наталя вірить, що все це було насправді.

Того вечора мама смажила рибу. Дівчинка взяла шматочок і понесла Малюкові.

- Їж, - сказала вона, - це короп, дуже смачний. У вашій Африці, напевно, і не чули про таку рибу.

І пішла геть, бо знала, що при ній він ніколи не їстиме. А коли дівчинка лягала спати, риби біля Малюка вже не було. З'їв! Потім мама переконувала її, що рибу з'їла їхня кицька Мурка. Дорослі завжди так...

А коли Наталя лягла спати ... Ні-ні, вона ще зовсім не спала. Вона тільки заплющила очі ... І до неї підійшов Малюк. Було видно, що йому дуже незручно ходити по підлозі,

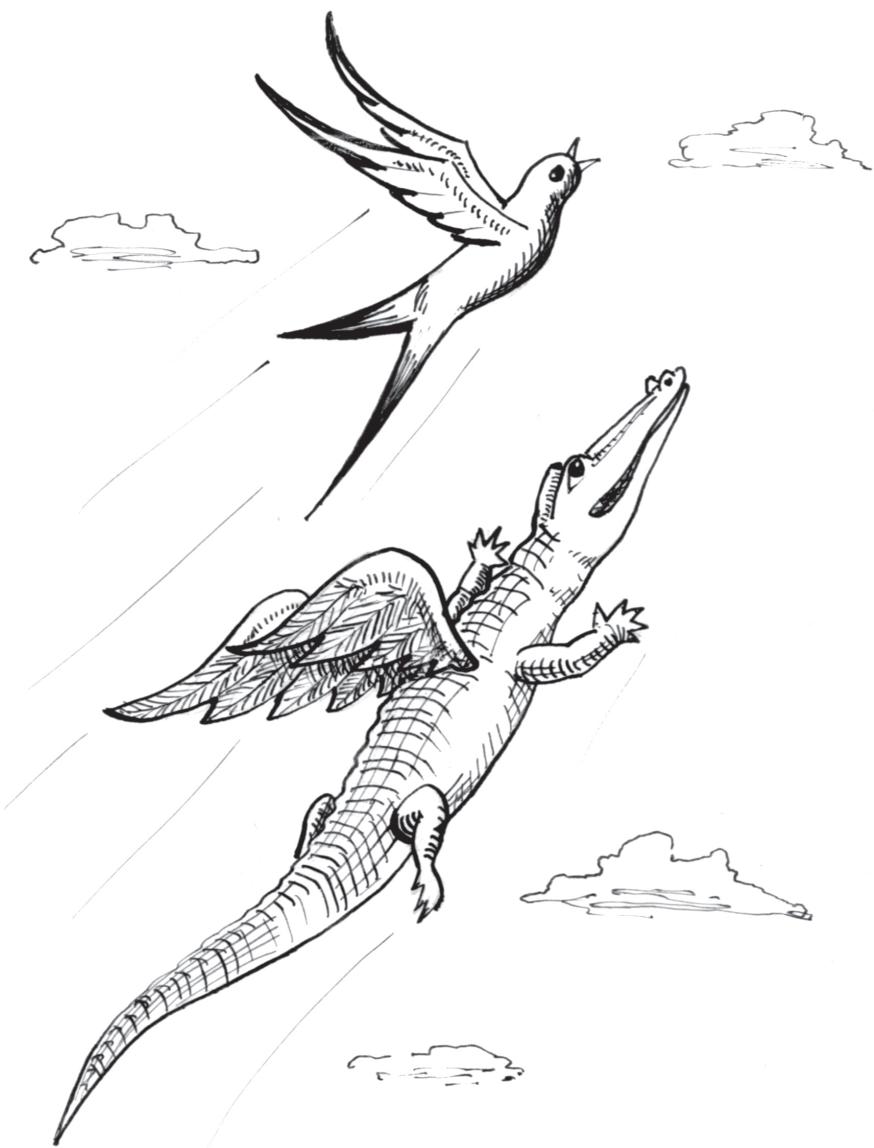
адже всі знають, що крокодили плавають у воді. Але Малюк підійшов і сказав:

- А ти хочеш побачити мою африканську річку і мою маму?
- Хочу. Дуже хочу. А хіба це можливо?
- Так, можливо. Тільки ти мусиш стати маленькою-маленькою, ну, як, приміром... ластівка.
- А ти?
- Я також.
- А коли ми повернемося? Я не хочу хвилювати свою маму. Так далеко вона б мене не відпустила.
- До ранку й повернемося.
- Скажи, Малюк, а звідки ти навчився розмовляти?
- Звідки! Звідки!.. А хіба ж не ти зі мною кожного дня розмовляла? От я й навчився. Хіба ж я телепень якийсь? Та вже ходімо, а то не встигнемо.

Тихенъко, щоб нікого не розбудити, вони вийшли на подвір'я. І тут дівчинка відчула, що вона стає зовсім маленькою і у неї виросли... крила. І вона полетіла. Спершу їй стало страшно, а потім вона глянула на Малюка – він теж летів! І їй стало гарно і весело отак летіли над землею. Вони летіли дуже швидко. Вітер свистів у вухах. І раптом внизу в місячному світлі бліснуло море.

- Ой, море, - пискнула Наталя.
- Ні, це не море, це – океан, - радісно сказав Малюк.
- Ой, мені страшно! Я хочу до мами!
- Я теж хочу до мами! – сказав Малюк. І дівчинці здалося, що в його тоні прозвучала погроза. І їй стало лячно посправжньому. Це вже був зовсім інший страх. Наталя й про океан забула. А що, коли ті крокодили її не відпустять додому ? Отак і будуть тримати її у своїй Африці, як вони тримають у себе Малюка? А ще, чого доброго, візьмуть та й зроблять з неї опудало. І Наталя заплакала.

- Ти чого? – глянув на неї Малюк.
- Я хочу додому!
- Та ти не бійся. Ніхто тобі кривди не зробить. Ти ж була до мене доброю. Тому я й взяв тебе з собою. Я кожної ночі сюди

літаю. Хіба ж тобі не цікаво побачити мою річку, мою маму?

- Цікаво. Дуже цікаво. Але, знаєш, мені соромно. За людей соромно перед твоєю мамою.

- Ну, це вже ... знаєш, ми також хижаки.

І тут дівчинка побачила широчену ріку.

- Ой, - вирвалось у Наталі чи це від здивування, чи від захоплення.

- Оце і є моя ріка, - радісно сказав Малюк. Таким щасливим дівчинка його ще ніколи не бачила.

- Ріка Ніл ... А ось і моя мама.

І Наталя побачила здоровенну крокодилиху. Вражала її страшна паща.

- Ого! – тільки й спромоглася сказати дівчинка.

- Ти політай, а я трохи поплаваю. Нічого не бійся.

І Малюк опустився на воду. Він розпрямився, наче аж виріс. І поплив! Він плив легко і граційно, аж дівчинка замітувалася ним. Ось він підплив до своєї мами – і вони весело закружляли по воді, наче у якомусь незбагненному танку. В тому танку була їх мова, вони розуміли одне одного з кожного жесту, з кожного плюскоту теплої хвилі. І Наталі знову стало страшно. А що, як Малюк назавжди залишиться зі своєю мамою, а вона, Наталя, так і буде літати маленькою ластівкою над тією широченою рікою, що зветься Ніл? А ще дівчинка подумала: “А чому мені нічого не каже його мама?.. А-а, вона ж не вміє понашому розмовляти! Це ж тільки Малюк вміє!”

Коли Наталя прокинулася, ранок стояв у повному розпалі, погідний і чистий. Була неділя, і її ніхто не будив. Наталя відразу глянула на піаніно. Там спокійнісінько, наче нічого не сталося, стояв Малюк. Але дівчинці здалося, що він хитрувато підморгнув їй одним оком.

- Мамо, - покликала Наталя.

- Ти вже встала? – почувся мамин голос з кухні.

- Вмивайся і ходи снідати.

За сніданком дівчинка сказала:

- Давайте якось повернемо Малюка в його Африку. Він

так скучив за своєю мамою.

- Але ж це неможливо: твій Малюк – це просто опудало. І раптом дівчинка заплакала. У неї почалася справжня істерика. Крізь слізози вона казала:

- Ні, він не опудало, не опудало! Малюк живий, і він хоче до своєї мами!

Мамі ледве вдалося заспокоїти свою схвильовану доню.

Потім мама довго розмовляла з татом. Він нічого не хотів слухати і вважав все це дурницями.

- Що за вигадки! – сердито казав батько. – Хіба ти не можеш її того пояснити?

- Пробувала. У мене нічого не виходить. Наталя впевнена, що Малюк живий. Треба прибрести того крокодила, бо інакше я не знаю, що буде з нашою дитиною. Це її травмує.

- Та ж вона вже велика. Ти мусиш її пояснити, що казка – казкою, а життя – життям. Не може ж наша дочка у третьому тисячолітті жити серед ілюзій і фантазій.

- Ну, я тебе прошу ... Зрозумій, інакше не можна.

Якось Наталя прокинулася – а Малюка на піаніно нема.

- Мамо, а де Малюк?

- Малюк повернувся в Африку. Ти ж хотіла?

Наталя непорозуміло подивилася на матір.

- А чому ж він зі мною не попрощався?

- Ти спала, а він поспішав.

- А як він? Літаком?

- Напевно. Дорога ж далека.

- Це добре, - mrійно зітхнула дівчинка, - тепер він буде зі своєю мамою.

Коли Наталя стала вже зовсім дорослою, вона не раз допитувалася у мами:

- Мамо, а куди насправді Ви поділи того крокодила?

- Як це “куди”? Він повернувся в свою Африку. І може й досі плаває десь там у теплих водах широкої ріки Ніл.

І доросла Наталя посміхалася, згадуючи свою дитячу казку чи фантазію.

ЗМІСТ

Хто будить півника	3
Коли гаснуть свічки	8
Триколірна Мурка	15
Пригоди киці Яни	22
Чарівник	32
Сова	42
Сукня для ляльки	46
Піаніно	49
Кудлай	52
Малюк	56

Літературно-художнє видання
Тетяна ФРОЛОВА
КОЛИ ТИ НАВЧИВСЯ ЧИТАТИ

Оповідання для дітей
Авторська редакція
Художнє оформлення Івана Василенького
Видавничий редактор Ірина Цельняк

Здано до складання 1.07.2004. Підписано до друку 16.08.2004.
Формат 60x84/16. Друк офсетний. Папір крейдований.
Ум. друк. арк. 4,18. Обл.-вид. арк. 1,44. Ум. фарбовідб. 1,05
Вид. № 22. Зам. №

Видавництво /КВП/“Край”
79000, Львів, Підвальна, 3
Свідоцтво держреєстру ДК №1414

Комп’ютерний набір та верстка КЦ “Фенікс”
79012, Львів, Сахарова, 7.

Друк – ТзОВ “Тріада”